

Broerstraat 5

In dit nummer:

Marokko maakt zorgelozer

De vrije wil verdedigd

Techniek houdt ouderen mobiel

Het IDFA-festival van Ally Derks

Profvoetballer Zabih Etemadi
 werd sportadvocaat

Verder denken over strategie

Strategie formuleren. Dat vraagt om kennis. Overtuigingskracht. Ervaring. Wie mee wil praten op strategisch niveau, vertrouwt niet alleen op onderbuikgevoel. Bij AOG School of Management verwerven deelnemers vakoverstijgende inzichten. Zo kunnen strategische keuzes beter worden onderbouwd.

Oog voor relevante krachtenvelden. Zicht op maatschappelijke ontwikkelingen. Het herkennen van lijnen en patronen. Maar, bovenal, visie op de bewegingen van uw organisatie. Daar gaat het over, in onze Business Strategy Course. Want wie de regie wil voeren, moet breed onderlegd zijn. En strategisch leiderschap tonen. Onze gedreven docenten en specialisten laten

theorie en praktijk elkaar ontmoeten. En soms spannend botsen. Onze groepen zijn gemêleerd. Deelnemers werken in zowel publieke als private organisaties. AOG School of Management helpt u verder te denken. Interdisciplinair. Kritisch. En conceptueel. Ook belangrijk: bij ons begint u niet vanaf nul. Uw ervaring is het vertrekpunt. Kijk op www.aog.nl

AOG school of
management
amersfoort / groningen

Door u te laten kijken door een grote verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken, zodat een compleet en helder beeld ontstaat. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit
groningen

- > **4 De lichtheid van 's ochtends opstaan en wel zien**
Journaliste Greta Riemersma leeft zorgelozer na haar terugkeer uit Marokko
- > **6 Sterken stelt**
- > **7 Europese excellentie**
Negen onderzoekers kunnen weer jaren vooruit dankzij ERC-miljoenen
- > **8 Techniek houdt de zorg menselijk**
Onderzoek naar hulpmiddelen die ouderen mobiel houden is een welbestede investering
- > **10 Alumnus schrijft boek**
- > **11 Ain Wondre Stad**
- > **12 'Voetballers zijn niet dom'**
Zabih Etemadi's profvoetbalverleden maakt hem tot een bijzonder advocaat
- > **14 Op zoek naar het geniale**
De durf van Einstein en de brutaliteit van Pasteur gaven het beslissende zetje
- > **16 Documentaires kiezen op buikgevoel**
IDFA-films, maken woest of laten onbedaarlijk lachen, maar vertellen vooral een verhaal
- > **17 Alumnus schrijft verhaal**
- > **19 'Profit is niet pervers'**
Bijzonder hoogleraar Roel van der Veen geeft kijkje in de keuken van Buitenlandse Zaken
- > **20 Sterke verhalen**
Mannenclub bundelt beste verhalen tot *Mannentrouw*
- > **21 Alumnus in het buitenland**
- > **22 Ethisch handelen, wat is dat nou eigenlijk?**
Filosofe Pauline Kleingeld onderbouwt, met Kant, het idee van de vrijheid van de wil
- > **24 Column Tienke Koning**
- > **25 Fondsenwerving**
- > **26 Alumni Actief' / Terug op de RUG**
- > **28 Life Long Learning**
- > **30 Oraties, Portretten en Colofon**
- > **32 Alumni Achteraf**

Foto voorkant > Zabih Etemadi, alumnus rechten FOTO > STIJNTJE DE OLDE

Verandering is in de evolutie de 'driving force'. Een continue stroom kleine veranderingen in eigenschappen – door toevallige mutaties in het DNA – doet verschillen tussen individuen ontstaan en uiteindelijk zelfs nieuwe, goed aangepaste soorten, zo leerde ons Charles Darwin. Verandering is wat de levende natuur gaande houdt. *Mutatis mutandis* lijkt dat ook te gelden voor individuen, organisaties en zelfs staten. Hoezeer de durf om nieuwe, onbekende wegen in te slaan beloond kan worden, blijkt uit dit nummer van de *Broerstraat 5*.

Een sprekend voorbeeld is de alumnus op de cover, Zabih Etemadi. Nadat een knieblessure voortijdig zijn profvoetballoopbaan beëindigde, studeerde hij af aan de RUG als jurist. Hij lijkt nu dé sportadvocaat van Nederland te worden.

Volkskrant-journalist Greta Riemersma laat zien dat het bevorderlijk is je horizon eens flink te verruimen. Zij zegde haar baan als hoofdredacteur van de *Universiteitskrant* op om met haar gezin enkele jaren in Marokko te wonen. Het leverde een boekdebuut op, een nieuwe levenshouding en een docentschap journalistiek bij de RUG.

Buiten gebaande paden treedt ook emeritus-hoogleraar psychologie Pieter van Strien. In het voor hem minder vertrouwde domein van de wetenschapsgeschiedenis onderzocht hij hoe genieën als Darwin en Einstein tot revolutionaire inzichten kwamen. Hoogleraar biomedische productontwikkeling Bart Verkerke hield zich evenmin bij zijn stiel: deze werktuigbouwkundige van huis uit koos voor de medische wereld. Ook Roel van der Veen, werkzaam bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waagt zich als bijzonder hoogleraar buitenlands beleid met één been in een andere wereld, de academische.

En hoe moet in die wereld een universiteit als de RUG zich aanpassen aan de veranderingen? Welke koers moet zij inslaan? Rector magnificus Elmer Sterken gaat in zijn column hierop in.

Tot slot: heeft u als lezer opmerkingen of tips? Wij horen het graag. Opdat het blad verandert en zich aanpast aan nieuwe tijden.

De redactie
redactieB5@rug.nl

De lichtheid van
's ochtends opstaan
en wel zien

‘Veel Nederlanders hebben geen idee van dat geschied’

Ze verruilde haar baan als UK-hoofdredacteur voor een correspondent-schap in Marokko. Enkele jaren woonde Greta Riemersma met haar gezin in het geboorteland van haar man. Leven bij de dag. Dat doet ze ook nu, nu ze weer terug is en werkt als freelancejournalist en RUG-docent én debuteerde met het boek *Het land van zijn vader*.

‘Je hebt de kleur van poep.’ Dat kregen de half-Marokkaanse kinderen van Greta Riemersma te horen, toen ze in 2010 net nieuw waren in hun Leeuwarder buitenwijk. ‘Dat schelden ging heel achteloos. Dan riep ik op vrijdagavond mijn kinderen binnen en dan fietste er een jongetje langs dat “hé, kutmarokkaan!” riep.’

Toen ze nog als correspondent voor *de Volkskrant* in Marokko werkte, sprak Riemersma al met de krant af dat ze zou beschrijven hoe haar terugkeer naar Nederland beviel. Dat dat artikel zou gaan over wat haar kinderen naar hun hoofd geslingerd kregen, had ze niet voorzien.

‘Op zaterdag stond het verhaal in de krant en in de week daarna regende het e-mails, telefoontjes en verzoeken van media. De reacties waren eensluidend: wat erg! Veel Nederlanders hebben geen idee van dat geschied, ik had dat vroeger ook niet. Mijn man, die als immigrant toch heel wat heeft meegemaakt, was ook verbaasd; niet dát het gebeurde, maar over de heftigheid.’

Supervertrouwd

Riemersma doceert nu journalistiek aan de RUG, naast haar werk voor *de Volkskrant*. Kortgeleden publiceerde ze haar eerste boek. In *Het land van zijn vader* beschrijft ze de immigrantengeschiedenis van de familie van haar Marokkaanse man Saïd. En passant vertelt het boek ook hoe het Riemersma en haar gezin verging in Marokko, waar zij eind 2007 gingen wonen in Saïds geboorteplaats Kenitra. Het bleek toen bijvoorbeeld dat Saïd niet langer als een echte Marokkaan werd gezien, omdat hij dertig jaar in het buitenland had gewoond. Hij merkte zelf ook dat hij met veel dingen onbekend was geworden.

Zo'n vervreemding maakte Riemersma bij haar terugkeer in Nederland niet mee. ‘Ik ben maar drie jaar weggeweest en heb hier 42 jaar gewoond, dus dat viel eigenlijk allemaal wel mee. Sterker, met kerst schaatste ik over de Murk, dat is een deel van de Elfstedentocht vlak bij de Dokkumer Ee. Berijpte, besneeuwde weilanden, rietkragen langs de kant

van de sloot en zo'n vaag zonnetje, prachtig. Dat landschap was voor mij superververtrouwd.’

Zorgelozer

Toch heeft Marokko haar wel veranderd. ‘Ik heb een aantal dingen heel erg leren waarderen daar, bijvoorbeeld het familiegevoel. Natuurlijk zijn er ook in Marokko wel discussies en strubbelingen, maar je hoort heel vanzelfsprekend bij een bepaalde groep en dat is je familie. Die zal er altijd voor je zijn en alles voor je doen. Dat vond ik heel warm. Ik heb óók een familie en daarmee zijn de verhoudingen goed, maar we zitten niet wekelijks bij elkaar. Ik weet dat het in Nederland niet zo werkt.

Leven bij de dag, dat heb je daar ook heel sterk. Je móét wel in dat systeem meegaan, anders word je gek. Ik sta vandaag op en kijk of ik vanmiddag iemand kan spreken – zo werkte ik daar en dat gaf ontzettend veel lichtheid. Wij kijken jaren vooruit en leven daarmee in de veronderstelling dat we alles onder controle hebben; we hebben een verzekering en een salaris elke maand. Dat is natuurlijk maar een schijnzekerheid, er kan altijd iets gebeuren waardoor je bestaan ineens heel anders wordt. Dat hoeft niet eens iets ergs te zijn. Door Marokko ben ik zorgelozer geworden.’

Slaag

Er waren ook negatieve kanten aan haar verblijf in Marokko. ‘Er is veel corruptie. Dat je als je snel geopereerd moet worden even twee euro aan de verpleegster geeft. De familie van mijn man doet daar absoluut niet aan. Als je sterk in je schoenen staat, kan het heus wel zonder, maar dan moet je wel accepteren dat het allemaal wat langzamer gaat. Als je er maar lang genoeg zit, ga je het waarschijnlijk als vanzelfsprekend beschouwen. Maar zelf ben ik nooit in de verleiding gekomen.’

Een ander heikel punt was de slaag die kinderen op school krijgen. ‘Dat was een verrassing voor ons, ook Saïd

Greta Riemersma

(1964) studeerde Nederlands aan de RUG. Na een postdoctorale opleiding journalistiek in Rotterdam werkte ze jarenlang bij *de Volkskrant*. In 2005 keerde ze als hoofdredacteur van de *Universiteitskrant* terug naar Groningen, om de stad in 2007 te verruilen voor Marokko. Daar ging ze als correspondent aan de slag voor *de Volkskrant* en het radioprogramma *Dichtbij Nederland*. Sinds 2010 is ze docent journalistiek aan de RUG en freelancejournalist. Haar boek, *Het land van zijn vader – Een Marokkaanse familiegeschiedenis*, verscheen bij uitgeverij Podium, € 19,50.

vervolg op pagina 6

wist niet dat dat nog gebeurde. Hij is naar allerlei ouderavonden gegaan om tegen die leraren te zeggen: "Stop hiermee, jullie mishandelen de kinderen". Misschien zijn ze daardoor aan het denken gezet, maar ze zijn in elk geval wel gewoon doorgeslagen met slaan, dat gebeurt overal. Het beste wat we konden bereiken, was voorkomen dat onze kinderen geslagen werden. Wat we er uiteindelijk aan gedaan hebben, is weggaan uit Marokko. We wilden niet dat onze kinderen opgroeiden met het idee dat dit normaal was. In het begin waren ze helemaal overstuurd als ze dat moesten aanzien bij andere kinderen, maar later hoorde ik ze er niet meer over. Toen dacht ik: dat is eigenlijk ook niet goed, dat er gewenning optreedt.'

Zoek het uit

Tijdens haar correspondentie schreef ze vooral over alledaagse dingen; over het schaap dat je gratis krijgt als je vlak voor het slachtfest een hypotheek afsluit of over de hasj die mensen tijdens de ramadan gebruiken omdat ze niet mogen drinken. 'Marokko is geen democratie, dus ruzietjes tussen politieke partijen zijn niet interessant. Daar zit de macht niet. De macht zit bij de koning, en daar kom je eigenlijk niet bij.' Ze probeert het haar studenten ook mee te geven: 'Als jij nieuwsgierig bent naar wat er in een ander land gebeurt, zoek het dan uit. Probeer door te dringen tot het dagelijks leven en schrijf dingen die wij niet weten, dingen die echt interessant zijn.'

‘Je familie zal er altijd voor je zijn en alles voor je doen’

Ze is gaan doceren, omdat ze als hoofdredacteur van de *Universiteitskrant* had gemerkt hoe leuk ze het vond jonge mensen te begeleiden, ze te helpen een goed stuk te schrijven. 'In Marokko heb ik toen besloten: dat wil ik wel meer gaan doen. En het is net zo leuk als ik gedacht had. Na twintig jaar in het vak heb ik zoveel praktijkervaring, het is fijn die eens over te dragen. De studenten zijn ontzettend leergierig en ambitieus, ze willen dolgraag in de journalistiek aan de slag. Zo was ik zelf ook toen ik zo oud was, dus ik kan me die wens goed voorstellen.'

Gevraagd naar haar huidige ambities, lacht ze. 'Ik had toch gezegd dat ik bij de dag leef? Dat is ook echt zo. Maar één ding kan ik wel zeggen. Ik wil blijven schrijven. En dan het liefst nog een boek.'

TEKST > FRANKA HUMMELS

Sterken stelt

Feestje

'Van tijd tot tijd moeten universiteiten zich opnieuw uitvinden.' Aan die woorden van mijn voorganger Frans Zwarts moest ik afgelopen zomer denken toen ik bezig was met de voorbereiding van mijn toespraak voor de opening van het academisch jaar op 5 september. Voor het eerst was het de beurt aan mij om me uit te spreken over de koers van de universiteit. Best spannend, want het is toch een beetje het feestje van de rector.

U weet wellicht dat ten tijde van de vorige rector onder druk van een snel veranderende maatschappij ingrijpende koerswijzigingen zijn doorgevoerd. De nadruk kwam te liggen op internationalisering en het verbeteren van onderzoek. Met die internationalisering zijn we een heel eind verder. In mijn ogen zijn de landsgrenzen voor de universiteit helemaal verdwenen. Maar de concurrentiestrijd tussen onderzoekers is nog in volle gang. En die vraagt veel van ons, zo heb ik mijn toehoorders voorgehouden, vooral ook omdat in westerse industrielanden de bereidheid afneemt om publieke middelen in het hoger onderwijs te investeren. Terwijl snel opkomende landen als Brazilië, Rusland, India, China en andere Aziatische tijgers wél in kennis investeren. Wie rondloopt op een gloednieuwe campus in China, begrijpt wat ik bedoel.

Wat moeten we doen om de concurrentie het hoofd te bieden? Hoe kan de universiteit zich met dat doel opnieuw uitvinden? De regering – die steeds minder geld beschikbaar stelt, maar wel steeds meer verplichtingen oplegt – meent het antwoord op deze vragen te kennen. Volgens Den Haag moeten we de concurrentie te lijf door ons te profileren en nauwer met het bedrijfsleven samen te werken. Ik denk daar het mijne van. Want hoewel het universitaire onderzoeksbedrijf meer dan ooit op zoek zal moeten naar externe financiers, zullen de onderzoekers toch zelf de koers van hun verkenningen moeten bepalen. En niemand anders.

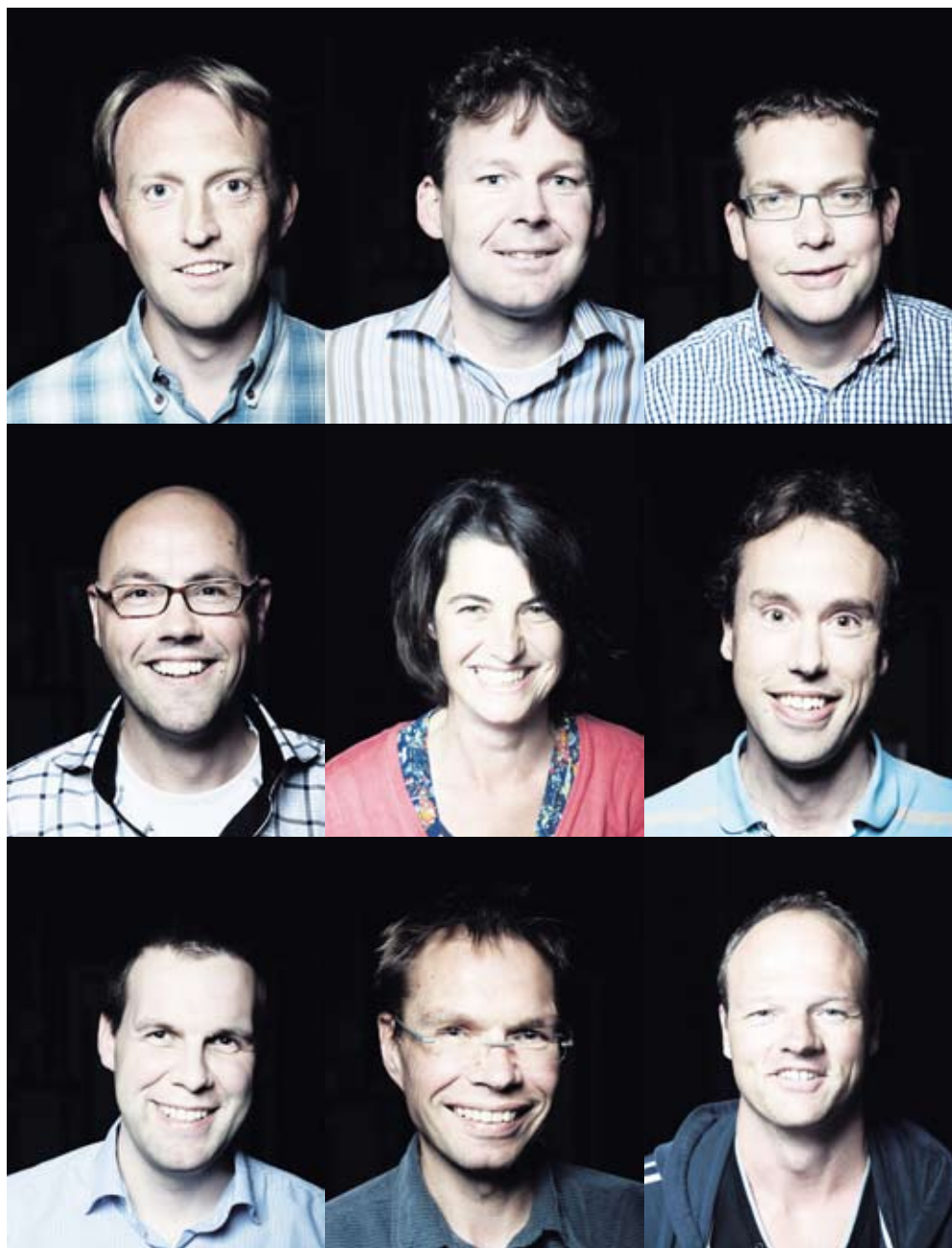
Wat mij betreft gaan we in Groningen met het onderzoek gewoon door met waar we goed in zijn. De vernieuwing zal eerder van het onderwijs moeten komen. Ik wil dat het onderwijs meer onderzoeksgedreven wordt en opleidt tot theoretisch goed onderlegde wetenschappers. Ik zie ook veel in samenwerking. Dat studenten na een hoorcollege de kennis in groepjes verwerken, in discussies of door opdrachten te maken. En dat ze initiatieven ontwikkelen om bijvoorbeeld een symposium te organiseren of sprekers uit te nodigen.

Ik denk dat het samenwerken de meerwaarde vormt van een echte universiteit. Anders kun je net zo goed de Open Universiteit volgen. In Den Haag zullen ze vast begrip hebben voor onze keuzes.'

Prof. dr. Elmer Sterken
rector magnificus

Opgetekend door Edzard Krol

Sijbren Otto,
Caspar van der Wal,
Gerard Roelfes
Antoine van Oijen,
Ellen Nollen,
Dirk Jan Slotboom
Wesley Browne,
Niels Taatgen,
Jan Jacob Schuringa

Europese excellentie

Voor het derde jaar op rij behoort de RUG tot de koplopers van de ERC Starting Grant toekenningen aan Nederlandse academici. In 2011 zijn negen jonge excellente onderzoekers aan de RUG (met inbegrip van twee UMCG-onderzoekers) door de European Research Council (ERC) onderscheiden. De ERC Starting Grant is een prestigieuze persoonsgebonden Europese subsidie voor onderzoekers die een eigen onderzoeksteam of een eigen innovatief onderzoeksprogramma willen starten.

De negen laureaten krijgen ieder 1.5 miljoen euro. Het zijn: Sijbren Otto, Gerard Roelfes en Wesley Browne van het Stratingh Institute for Chemistry; Caspar van der Wal, Antoine van Oijen en Dirk-Jan Slotboom van het Zernike Institute for Advanced Materials (ZIAM); Niels Taatgen van Artificial Intelligence en Jan Jacob Schuringa en Ellen Nollen van het UMCG

FOTO'S >

REYER BOXEM

Techniek houdt de zorg menselijk

Meer ouderen die zorg nodig hebben en minder werkenden om die te geven. Dat is de toekomst. 'Alleen de techniek kan de zorg bemensbaar en menselijk te houden,' stelt **Bart Verkerke** hoogleraar biomedische productontwikkeling en technisch medisch directeur van onderzoekscentrum SPRINT.

Als het zo doorgaat, moet over een paar decennia iedereen die kán werken, in de zorg werken,' zegt Bart Verkerke. De beroepsbevolking krimpt. Tegelijk neemt, met de groeiende groep ouderen, ook de vraag naar zorg toe. 'De gezondheidszorg zal ons meer geld kosten. Dat is vervelend, maar aan geld kun je in een land als Nederland altijd wel komen,' zegt Verkerke. 'Het echte probleem is de bemensing.

Iemand met een frisse blik kan vast nog wel wat processen verbeteren, waardoor mensen efficiënter kunnen werken. Maar alleen de techniek kan het mogelijk maken dat we straks echt iedereen de zorg kunnen geven die men nodig heeft,' stelt Verkerke.

Als biomedisch ingenieur, opgeleid in Twente, begeeft hij zich al jaren op het raakvlak van de medische wereld en de techniek. 'Een interessant gebied. Na mijn studie werktuigbouwkunde kon ik ook oliepompen gaan ontwerpen, maar ik denk liever na over een kunsthart. De techniek erachter is bijna hetzelfde, maar de toepassing spreekt me meer aan.

Ik heb altijd al interesse gehad in biologie, in het lichaam als ingenieuze machine.'

SPRINT

Verkerke vindt dat apparaten zoveel mogelijk zorgtaken moeten overnemen. 'Als technische hulpmiddelen het geven van eten en medicatie eenvoudiger maken, heeft een verpleegkundige meer tijd voor een praatje. En als een arts bij zijn diagnose wordt geholpen door slimme meetapparatuur, heeft hij meer tijd om echt naar zijn patiënt te luisteren.'

Bang dat de ondersteuning door slimme apparaten resulteert in klinieken waar machines in razend tempo diagnoses stellen en waar patiënten nog nauwelijks een arts zien, is hij niet. 'Het vervelende deel van het consult, het meten, kan sneller. Maar aandacht en menselijk contact zijn erg belangrijk. Daar moet je niet op bezuinigen. Ik ben ervan overtuigd dat de techniek juist ertoe kan bijdragen dat de zorg menselijk blijft.'

‘Onze kennis gaat enorm veel geld uitsparen’

Verkerke richt zich, als technisch wetenschappelijk directeur van onderzoekscentrum SPRINT, vooral op de inzet van techniek om de mobiliteit van ouderen te verbeteren. Het centrum, dat voluit *Smart mobility devices with improved Patient pRosthesis INteraction* heet, is door rijkssubsidieverstrekker ZonMw verkozen tot een van de acht Centres of Research Excellence die werken aan innovatie in de zorg. ‘De twintig miljoen euro subsidie die we met die uitverkiezing dachten te krijgen, is er door bezuinigingen niet gekomen,’ zegt Verkerke. Maar met anderhalf miljoen euro van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) is het onderzoek vast gestart. En hij weet zeker dat er meer geld komt. ‘Goed beschouwd is het geen subsidie, maar een investering. Onze kennis gaat enorm veel geld uitsparen.’

Door manieren te verzinnen om te voorkomen dat ouderen hun mobiliteit verliezen, wil SPRINT de vraag naar zorg beperken. Mocht iemand toch vallen en een heup breken, dan moet de nieuwe kennis het mogelijk maken dat diegene thuis kan revalideren. Ook werken onderzoekers van RUG, UMCG en Universiteit Twente aan de ontwikkeling van betere, vriendelijkere orthoses (ondersteunende of corrigerende hulpmiddelen) en protheses. ‘Wie zichzelf kan voortbewegen, kan actief blijven, zowel lichamelijk als sociaal. Dat houdt die persoon gezond.’

Evenwicht

Een van de eerste onderzoeken binnen het twee jaar oude onderzoekscentrum richt zich op het verbeteren van de balans. ‘Bij ouderen vermindert het gevoel in de voeten en spieren en gewrichten worden stijver,’ zegt Verkerke. ‘Ouderen kunnen zich moeilijker opvangen wanneer ze uit balans raken. En vallen is de belangrijkste oorzaak van immobiliteit.’ Binnen SPRINT is een team onder leiding van bewegingswetenschapper Claudine Lamoth bezig een Wii-achtige game voor ouderen te ontwikkelen om hun evenwicht te trainen.

Verkerke ziet het al voor zich: ‘Iemand in een verpleeghuis in Assen kan straks een spel spelen met iemand uit Heerhugowaard. Ze zien elkaar op een scherm, doen een spel en ongemerkt verbetert hun balans.’ Dat werkt een stuk beter dan gewoon oefeningen op een matje, denkt hij. ‘Balansoefeningen moeten een val voorkomen, maar motivatie opbrengen voor dergelijke preventieve oefeningen blijkt lastig.’ Door de oefeningen te verpakken in een game, willen de onderzoekers de motivatie vergroten.

Spelontwikkelaar Gameship uit Leeuwarden gaat meewerken aan het balansspel. En ook INCAS3 uit Assen is betrokken. Zij moeten betere sensoren ontwikkelen dan nu in bewegingsactieve games als de Wii zitten. ‘Als we de beweging goed kunnen meten en de informatie doorsturen naar een revalidatiearts, kan het spel ook gebruikt worden voor revalidatie. Men kan dan thuis oefenen, onder toezicht van de arts.’ De ontwikkeling van het prototype start in januari 2012.

Herstel kraakbeenslijtage

Op een heel ander terrein heeft SPRINT-onderzoek inmiddels al een prototype opgeleverd: Veel ouderen hebben pijn bij het lopen en zitten door slijtage van het kraakbeen in hun gewrichten. Er werd altijd gedacht dat versleten kraakbeen niet herstelde. Tot het UMCG Utrecht onderzoeksresultaten presenteerde waaruit bleek dat kraakbeen groeit wanneer het gewricht beweegt zonder belast te worden. Al in drie maanden groeit het kraakbeen aan. ‘Voor hun onderzoek gebruikten de Utrechters een soort martelwerktuig met pinnen in het been om het zonder belasting te kunnen bewegen,’ vertelt Verkerke. ‘Wij gingen daarom op zoek naar een patiëntvriendelijke orthese voor de behandeling van kraakbeenslijtage.’ Een UMCG-collega test het prototype binnenkort. Als het werkt, zou je het ook kunnen gebruiken om slijtage te voorkómen,’ fantaseert hij. ‘Dan loopt iedereen bijvoorbeeld vanaf zijn veertigste een week per jaar met onze orthese.’

Snufjes

Verkerke benadrukt het meermalen: de mens moet leidend zijn bij de ontwikkeling van technische hulpmiddelen. ‘Te vaak wordt een oplossing verzonden vanuit de techniek. Technici hebben soms de arrogantie niet goed aan de gebruiker te denken bij de ontwikkeling van een hulpmiddel. Ingenieurs kijken dan wat technisch mogelijk is en komen met snufjes waar niemand op zit te wachten. Wie geen prothese draagt, kan zich niet voorstellen hoe dat is.’

De rolstoel is een duidelijk voorbeeld van een hulpmiddel dat niet optimaal is voor de gebruiker. Ze zijn er met ronde stangen aan de wielen, fietstrappers voorop en stangen die je moet duwen en trekken. ‘Allemaal bedacht zonder goed te kijken naar de gebruiker.’ Zo blijkt het voor de rolstoeler veel beter een ellipsvormige beweging te maken met de armen, concludeerde een student van Verkerke. ‘Zijn ontwerp is nu nog onooglijk en instappen gaat bijna niet,’ lacht hij, ‘want de student keek alleen naar de beweging van de gebruiker. Maar met hulp van de industrie willen we er een produceerbare rolstoel van maken.’

De relatie van zijn onderzoekscentrum met – vooralsnog dertig – bedrijven is volgens Verkerke cruciaal. ‘Wij zorgen voor de wetenschappelijke onderbouwing en voor een werkend prototype. De bedrijven ontwikkelen het product verder, produceren het en zorgen dat het bij de gebruiker komt. Ik vind,’ vat hij samen, ‘dat ik als onderzoeker niet alleen de taak heb om kennis te ontwikkelen, maar ook om te zorgen dat die wordt toegepast.’

Dit artikel verschijnt ook op www.kennisinzicht.umcg.nl, de nieuwe populairwetenschappelijke site van het UMCG. Daarop staan, vanaf 27 oktober, nieuwsberichten en achtergrondverhalen over UMCG-onderzoek, interviews met wetenschappers, opiniestukken en meer.

Bart Verkerke

(Amsterdam, 1957) studeerde werktuigbouwkunde aan de Universiteit Twente. Tijdens zijn militaire dienst deed hij onderzoek naar militair schoeisel, waarna hij onder meer werkte in het Revalidatie Instituut Muiderpoort in Amsterdam. Hij promoveerde in 1989 op de ontwikkeling aan de UT en het UMCG van een nieuwe beenprothese. Daarna bleef hij werken aan de Groningse medische faculteit/UMCG, sinds 2006 als hoogleraar biomedische productontwikkeling. Daarnaast is hij hoogleraar in Twente, technisch wetenschappelijk directeur van onderzoekscentrum SPRINT en president van de European Society for Engineering and Medicine.

> www.imdi-sprint.nl

TEKST >

MAAIKE MULLER

FOTO >

SWOM MONTFOORT

Jan de Boer (1933) / Frans 1960

Dijkrijk – Noordpolder 1811-2011

Ontstaan, inrichting en bewoners van de polder aan de Waddenzee

> www.noordpolder200jaar.nl > € 34,50

Jelte Conradie (1982) / geschiedenis 2008

Van kofschip tot winkelparadijs

Rijk geïllustreerd boek over de Oldenburgers en de Veenkoloniale zeevaart in de 19de eeuw. Gebaseerd op het familiearchief van het Assense Warenhuis Vanderveen

> www.inboekvorm.nl > € 17,50

Peter Euler (1968) / Romaanse Talen en Culturen 1995

Drie keer vette niks

IVF-traject mondde uit in drie verloren kindjes

> www.driekeervetteniks.nl > € 18,95

Michèl de Jong (1984) / archeologie 2009 en Drs. P. (1919)

Kijkvoer & leesgenot

Prachtige bundeling Ollekebollekes

> www.nijghenvanditmar.nl > € 15,-

Wim Jurg (1953) / geschiedenis 1994

De vierde eeuw

of hoe het christendom staatsgodsdienst werd

> www.damon.nl > € 29,90

Richard Heeres (1975) / Nederlands 2002

Vervelend dat ik stotter

Stotteraars over stotteren

> www.stotteraars.nl > € 11,95

Vera van Mierlo (1948) / geneeskunde 1973

Van stress naar vrijheid en gezondheid

Vaker fris en uitgerust wakker worden

> www.succesboeken.nl > € 19,95

Henk van Os (1938) / kunstgeschiedenis 1964

Kijk nou eens

Verzameling kunstwerken die te gek voor woorden zijn.

> www.uitgeverijBalans.nl > € 7,95

Tinus Udding (1940) / scheikunde 1965

Doemnevel

Groninger archeologiestudent onderzoekt mysterieuze sterfgevallen in Drents dorp

> www.frieseperisboekerij.nl > € 17,95

Meer boeken van alumni op

> www.rug.nl/alumni/boek

‘Wat een schatkamer, fantastisch!’

‘Ik had al twee kinderen en een volledige baan als leraar toen ik aan mijn doctoraal begon. Het was een drukke tijd met veel verantwoordelijkheden. Ik rende naar het station in Zwolle, waar ik woonde en werkte, ging met de trein naar Groningen, nam de kortste weg naar de colleges. Het was een geweldige ervaring om aan de universiteit te kunnen studeren, en ik heb er van genoten. Maar spitsroeden lopen was het ook. Ik krijg met terugwerkende kracht bewondering voor mezelf dat het gelukt is. Ik was gecharmeerd van de stad, maar kon me er dus niet echt in gooien. Ik moest functioneel omgaan met wat Groningen te bieden had. Voor mijn studie geschiedenis moest ik ontzettend veel lezen en notities maken. Toen heb ik de Universiteitsbibliotheek ontdekt. Wat een schatkamer, fantastisch.

Er werd toen nog niet echt met internet gewerkt, maar ik moest wel veel bronnen raadplegen. Daarvoor kon ik in de UB terecht. Ik was ontzettend blij dat er zoiets was. Zo kon ik heel efficiënt en effectief werken. Ik heb het in een jaar kunnen doen, met een uitloop voor mijn scriptie. Ik was een soort deeltijdstudent, maar zat tussen de voltijdstudenten. We wisselden uit wat onze programma's waren en ik kwam er achter dat ik meer vakken volgde dan sommige van hen. Ook ben ik er achter gekomen dat mijn MO-opleiding heel stevig geweest is. Als het om geschiedsfilosofie ging en theorie van de geschiedenis, belangrijke vakken, dan deden we daar op de MO-opleiding meer aan dan in Groningen.

Het beroemde boek van Frank Ankersmit over de theorie van de geschiedenis – het staat nog in mijn boekenkast, een pareltje – had ik voor de lerarenopleiding helemaal moeten bestuderen, op de universiteit hoefde je er maar een paar hoofdstukken van te kennen!

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen – en niet te vergeten een prachtig ommeland – met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

FOTO ANNE PAUL ROUKEMA

Arie Slob (49); fractievoorzitter van de ChristenUnie in de Tweede Kamer; studeerde geschiedenis in 1989 en 1990, als kroon op zijn lerarenopleiding (MO-A en B) geschiedenis en maatschappijleer aan de Evangelische Hogeschool in Amersfoort en Hogeschool Holland in Diemen
> www.arieslob.nl
> speciale plek: de UB.

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK

Voor **Zabih Etemadi** na zijn voetbalcarrière geen kroeg, sigarenwinkel of eigen kledinglijn. Evenmin werd hij trainer, assistent of analist op televisie. Etemadi maakte zijn studie rechten af en is nu ‘sportadvocaat’ en begeleider van jonge talentvolle voetballers.

‘Voetballers zijn niet dom’

Hij liep op krukken toen hij in 2004 bij Cambuur Leeuwarden zijn congé kreeg. Voor profvoetballer Zabih Etemadi leek er echter geen vuiltje aan de lucht. De kijkoperatie die hij ondergaan had was gelukt, naar het zich liet aanzien. Zijn deels verbrijzelde meniscus was gerepareerd. En hij had aanbiedingen op zak van FC Zwolle én FC Groningen. Natuurlijk koos hij voor de eredivisionist Groningen. Bedoeling was dat hij zich twee maanden zou bewijzen en dan een contract zou krijgen. Het liep anders.

Zabih verschijnt in een donkerblauw maatpak op de interviewafspraak. Bijpassend hemd. Een getraind figuur. Looks die passen bij een profvoetballer. Maar Etemadi is inmiddels advocaat.

Maradona

Hij werd in Teheran geboren, maar bracht zijn jeugd door in Dubai in een voetbalminnend gezin. Zabih weet nog goed hoe hij altijd rondliep in een shirt van Diego Maradona en hoe chagrijnig hij was toen Argentinië in 1990 het WK van Duitsland verloor. Hij en broertje Agil waren beiden goed met de bal en wilden dat weten ook. ‘We voetbalden in het hele huis, in de gang, in de slaapkamer. Dat mocht natuurlijk niet. Toen Agil op een dag door een glazen deur vloog, zijn we er mee gekapt.’

Nadat het gezin zich in Nederland – in Friesland – had gevestigd, kwam Zabih in de

jeugd van SC Heerenveen terecht. In 2001 debuteerde hij als betaald voetballer bij Cambuur Leeuwarden. Hij speelde er drie seizoenen. Waarom hij niet mocht blijven? ‘Ze hadden een andere speler aangetrokken op mijn positie. Met de knie had het niks te maken.’ Het was wel de knie die een glansrol in de selectie van Groningen in rook liet opgaan. Want al bij de eerste training werd de knie dik en het ging maar niet over. ‘Joop Gall was destijds assistent bij het eerste. Joop zei tegen mij dat ze nóg een kijkoperatie moesten doen. Toen bleek dat er nog allemaal stukken kraakbeen los zaten.’

Propedeuse

Etemadi moest tot januari 2005 revalideren en kwam aan spelen in de selectie nooit toe. FC Groningen wilde niet met hem verder.

‘Toen was voor mij de keus: Ga ik terug naar de Jupiler League? Wil ik naar het buitenland? Veendam wilde ik niet. Joop Gall werd daar trainer en nam een aantal jongens mee. Maar ik wilde niet voor een paar honderd euro bij Veendam spelen, of bij Telstar of zo. Met alle respect, dat is prima voor als je nog heel jong bent en nog een jaartje wilt investeren. Maar ik was al bijna 24 en ik wist dat meer er niet in zat voor mij. Ik wou een nieuwe uitdaging.’

Het was een moeilijke beslissing om te stoppen, zegt hij. Maar tegelijk ook weer een makkelijke. Want Etemadi had al een voor-

schot op zijn toekomst genomen. Bij Cambuur was hij aan een universitaire rechtenstudie begonnen. Hij haalde er zijn propedeuse, wat relatief makkelijk ging vanwege de eerstejaarsvestiging van de RUG-rechtenstudie in Leeuwarden. ‘Na mijn propedeuse lag de studie wel weer een paar jaar stil door het voetbal. Ik dacht: studeren kan altijd nog, voetballen niet.’

In september 2005 – hij woonde ondertussen in Groningen – pakte hij de studie weer serieus op. In de herfst van 2009 studeerde hij af in bedrijfsrecht. Voetballers die studeren, het zijn uitzonderingen, beseft Etemadi. ‘Het klopt wel dat voetballers de hele dag videospelletjes spelen, maar dat ze dom zijn klopt niet. Ze leven alleen in een heel andere wereld waar het uiterste van ze gevraagd wordt, fysiek en mentaal.’

Voetbal en recht

Hij is in dienst van Speciaaladvocaten, een klein, tamelijk jong kantoor in Assen. Hij heeft er verschillende portefeuilles. Op de ochtend voor het interview is hij naar de rechtbank geweest waar een faillissement werd uitgesproken van een bedrijf dat hij vertegenwoordigt. ‘Faillissementen zijn spannend,’ vindt hij. Maar het specialisme van Etemadi is vooral een tamelijk nieuw specialisme: voetbal en recht. Als voetbaladvocaat treedt Etemadi op in juridische kwesties in de voetballerij.

Zijn baas vindt het prima dat hij ook een eigen bedrijf heeft opgericht, Soccer Linked Services, een agentschap dat jong voetbaltalent begeleidt. Etemadi heeft al twee jongens van SC Veendam onder zijn hoede, Jelle Wagenaar en Jonathan Opoku. En natuurlijk begeleidt hij broertje Agil (24), die nu ook verbonden is aan FC Groningen, als derde keeper. Zabih is niet jaloers op zijn kleine broer, juist trots. Maar soms geeft hij hem wel de raad ook te gaan studeren.

Hij zegt: 'Ik hoop over een tijdje dé voetbaladvocaat van Nederland te zijn.' Met zijn jaren op de velden, zijn studie en een mooi netwerk in de voetballerij heeft hij alvast de juiste papieren.

Drachtster Boys

Nog even de knie. Ja, zegt hij, hij heeft overwogen een zaak te beginnen tegen de artsen die misschien restjes bot hebben laten rondslingeren in zijn been. 'Ik wou dat wel heel graag. Ik heb er ook een tijdje achteraan gezeten. Maar het is zo moeilijk te bewijzen. Die losse stukjes kunnen ook later zijn gekomen. En ik zou er voor mijn profloopbaan toch niks meer aan hebben.'

Sinds kort speelt hij als zaterdagamateur bij Drachtster Boys, in de hoofdklasse. Hij is overgekomen van WKE Emmen dat naar de topklasse promoveerde. 'Voor mij was dat het moment om een stapje terug te doen. In de topklasse ben je semiprof, en dat kan ik met mijn werk niet combineren.'

Zabih Etemadi

werd op 19 september 1982 geboren in Teheran, Iran. Op zijn tiende verhuisde hij met zijn vader, moeder en broertje naar Nederland. Hij speelde van 2001 tot 2004 betaald voetbal bij Cambuur Leeuwarden en in het seizoen 2004-2005 bij FC Groningen. In 2009 studeerde hij af als jurist aan de RUG. Hij is als advocaat in dienst van een advocatenkantoor en heeft een eigen bedrijf in begeleiding van jong voetbaltalent

> www.soccerls.com
> www.speciaaladvocaten.nl

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO >
STIJNTJE DE OLDE

／ 'Ik hoop over een tijdje dé voetbaladvocaat van Nederland te zijn'

Op zijn 83ste publiceerde psycholoog [Pieter van Strien](#) dit jaar dat ene boek dat hij nog altijd niet geschreven had. Een boek over creativiteit. Over wetenschapsklassiekers, toeval en zowel fraaie als minder fraaie karaktertrekjes van beroemde breinen.

Op zoek naar het geniale

Chemicus Friedrich Kekulé droomde van een slang die zijn eigen staart opat en kwam zo op het idee dat het molecuul benzeen waar hij mee worstelde een ringstructuur had. Louis Pasteur onderzocht cholera bij kippen en bedacht na een 'fout' in een experiment dat juist vaccinatie met zwakke microben de kippen beschermde tegen sterke microben. De ontdekker van de naaimachine kwam op het beslissende concept na een nachtmerrie waarin kannibalen met speren met een gat erin hem beletten te ontsnappen uit hun kookpot. Grote ontdekkingen zijn goed voor mooie verhalen. Maar was de realiteit erachter werkelijk geniaal? En wat is dat dan? Blijft er wel iets over wanneer genialiteit wordt ontleed?

Goed licht

Emeritus hoogleraar 'grondslagen en geschiedenis van de psychologie' aan de RUG Pieter van Strien (1928) publiceerde dit jaar het boek dat hij al een groot deel van zijn leven met zich had meegedragen. Het werd een vlot vertellend boek. Een boek dat hij zelf omschrijft als een rondleiding door een geheime tuin, naast de echte tuin van zijn huis in Helpman. Jarenlang gedurende zijn loopbaan aan de RUG verzamelde de hortulanus Van Strien stekjes van heesters en lelies om zijn geheime tuin mee te verrijken. Serendipiteit, toeval, inspiratie, creativiteit en een vleugje God belandden erin. En veel biografische anekdotes over wetenschappers en kunstenaars. Het is

een tuin die onmiddellijk een diepgewortelde passie van de tuinman voor wetenschap en kunst verraadt.

Op de tweede verdieping van het door hem zelf ontworpen huis spreekt Van Strien er nog glashelder over. Dankzij enig geluk. Bij een ongeval liep Van Strien een hersenbeschadiging op die hem veroordeelde tot een rollator. De vierwielers staan op verschillende plekken in het huis om zijn actieradius zo groot mogelijk te houden. 'Maar mijn cognitieve vermogens zijn intact,' zegt de psycholoog met een blik die verraadt dat hij het liever niet andersom had gezien. Met voldoening vertelt hij over door hem zelf gemaakte meubels en het huis dat hij ontwierp omdat hij het kon. 'Ik had ooit een tien op stereometrie en kon goed tekenen. En ik wilde geen cataloguswoning, maar het onderste uit de kan. Goed licht bijvoorbeeld.'

Durf

Creativiteit, zo concludeert Van Strien, heeft veel te maken met hard werken, met karakter en inderdaad met toeval. Maar op dat laatste valt nogal wat af te dingen. Neem Einstein en zijn relativiteitstheorie. 'Het hing als het ware in de lucht. Ongetwijfeld ontleende hij onderdelen aan anderen, ongetwijfeld waren anderen ook dichtbij. Maar hij had de durf om het op te schrijven in een eenvoudig artikel zonder verwijzingen.' Er zijn verhalen en beschuldigingen die de roemvolle en beslissende rol van Einstein betwisten. Maar die missen volgens Van Strien het belangrijkste punt: 'Einstein

durfde. Hij durfde op dat moment een eenvoudig opgeschreven idee te presenteren. Daarin zat iets unieks.'

Net als kunstenaars opereren ook onderzoekers niet in het luchtledige. Zelden is een ontdekker werkelijk volkomen de eerste die iets waarneemt. Kekulé worstelde niet als enige met benzeen en het principe van vaccinatie was al bekend toen Pasteur zijn heldere ingeving kreeg en deze met veel bravoure presenteerde. Van de schimmel *penicillium notatum* was al vaker waargenomen dat deze bacteriën kon doden, maar Alexander Fleming kwam op het idee dit medicinaal toe te passen. Zoals veel vaker kwam de beslissende creativiteit hier neer op herinterpretatie: met andere ogen kijken naar iets dat er al die tijd al was. Psychologen noemen dit een *gestalt switch* ofwel gedaanteverandering. Een mooie naam voor een oplossing van een probleem die al een tijd voor het oprapen lag maar nog wachtte op het 'aha!'-moment. Een verwante term is serendipiteit ofwel het vinden van iets anders dan dat wat werd gezocht.

Beatles

Maar kunnen ogen getraind worden om zulke momenten niet te missen? Is een creatief brein te programmeren richting een ontdekking? Is creativiteit aan te leren? In alle gevallen: ja en nee. Associatief nadenken kan worden gestimuleerd, maar bereikt weinig zonder gestructureerde aandacht of richting. Voor het leggen van de juiste nieuwe verbanden op het

juiste moment zijn bovendien soms karaktereigenschappen nodig die in beginsel weer weinig met die creativiteit te maken lijken hebben: de durf van Einstein of de brutaliteit van Pasteur om heersende opvattingen te doorbreken gaven het juiste laatste zetje.

Voor een tweede ingrediënt 'transpiratie' geldt iets soortgelijks. Inzet en hard werken zijn vaak te vinden in de psychobiografieën die Van Strien aanhaalt van pioniers als Isaac Newton, Charles Darwin en Max Weber. Hij noemt Bill Gates die als jongen jarenlang halve nachten ploeterde op mainframe computers van Washington University en memoreert hoe de Beatles ongekend op elkaar ingespeeld raakten door een contract dat hen in Hamburg verplichtte soms nachtenlang door te spelen. En toch bestaat er ook zoiets als luie genialiteit. 'Er zijn geniale luiards, iets waar ik dan zelf weer jaloers op ben.' Ook hier komt Van Strien uit bij karakter of persoonlijkheid en is het iets persoonlijks dat het verschil maakt. Als de tijd rijp is.

Maar is het in de mix van de juiste gelegenheid en persoonlijkheid dan niet een dot geluk

die bepaalt of een ontdekking plaatsvindt? Wat brengt de juiste persoon in de juiste situatie waarin nog slechts het laatste kwartje gezien moet worden in de val? Toeval? Na een lange reeks relativeringen komt Van Strien daar dicht in de buurt, maar zelf wil hij die conclusie niet accepteren. 'Volledig toeval gaat mij te ver,' zegt hij bedachtzaam. In zijn boek speelt God een bescheiden rol, vooral in de vorm van inspiratiebron voor talloze wetenschappers die op pad togen om de schepping te doorgronden. Toch gelooft Van Strien dat in de kern van creativiteit naast zeer veel menselijks een goddelijke kracht werkzaam is. 'Het kan haast niet anders, zonder.' Om het met zijn eigen metafoor te zeggen: de tuin is er domweg te mooi voor.

— 'Einstein had de durf om het op te schrijven in een eenvoudig artikel, zonder verwijzingen'

Psychologie van de wetenschap. Creativiteit, serendipiteit, de persoonlijke factor en de sociale context door Pieter J. van Strien, Amsterdam University Press, € 32,50.

TEKST >

JAN R. BLAAUW

FOTO >

JEROEN VAN KOOTEN

Documentaires kiezen op buikgevoel

Ally Derks (52) kun je gerust bezeten noemen. Als directeur is ze altijd en overal op zoek naar mooie documentaires voor 'haar' festival, IDFA, inmiddels hét internationale documentairecentrum van de wereld. Koortsachtig werkt de alumna Nederlands met haar medewerkers toe naar het jaarlijkse hoogtepunt in november.

Zo'n 3500 films zien directeur Ally Derks en haar collega's voor ze beslissen welke 300 documentaires een plekje krijgen in het festivalprogramma van IDFA (International Documentary Festival Amsterdam).

Op het moment van het interview zit Derks middenin dit monnikenwerk. Ze gebruikt daarbij objectieve criteria als kwaliteit en originaliteit, vertelt ze, maar uiteindelijk beslist ze toch op haar buikgevoel. 'Een film moet me raken, ontroeren. Ik moet kwaad worden, woest, en denken: hier moet nú iets aan gebeuren. Of de film moet ervoor zorgen dat ik niet meer kan ophouden met lachen. Als de film me alleen maar informeert, mist er toch iets. Vorm en inhoud moeten in balans zijn.'

De films die Derks' strenge test doorstaan, onderscheiden zich van de verslaggeving die we in de actualiteitenrubrieken zien. 'Het

mogen geen reportages zijn, die nog een introductie van een presentator nodig hebben. De films moeten zelf een kop en een staart hebben en echt Nieuwsuur overstijgen. Een voorbeeld. Ik heb net vier films gezien die op het Tahrirplein in Caïro spelen. Drie daarvan brachten nauwgezet in beeld wat er gebeurd was op dat plein. De vierde ging verder. Er werden drie hoofdpersonen gevolgd, waardoor het ook duidelijk werd waaróm die mensen naar het plein kwamen en hoe het zover heeft kunnen komen. Die vierde film vertelde daadwerkelijk een verhaal.'

Te elitair

Een grote interesse in verhalen, dat was voor Derks in 1978 de reden om Nederlands te gaan studeren in Groningen. In 1982 ging ze naar Utrecht, om zich op theaterwetenschappen te

richten. Maar dat vond ze al gauw te elitair. 'Je moest repertoirekennis opbouwen, dus zo vaak mogelijk naar de schouwburg. Dan zag je voor de zoveelste keer Molière tussen driedelig grijs. Ik wilde vooral mensen bereiken.'

Films hebben door hun reproduceerbaarheid per definitie een groter bereik dan toneel. Met die gedachte in haar achterhoofd raakte ze verzeild op het Festikon, een filmfestival dat zich richtte op films die gebruikt konden worden om een boodschap over te brengen, bijvoorbeeld voor het onderwijs. Daar ontstond toen het idee om een documentairefestival op te zetten. 'Ik vond het raar dat dat er in Nederland nog niet was, terwijl we toch zulke pioniers als Ivens en Haanstra in huis hadden.' Ze kreeg subsidie van de stad Amsterdam en IDFA was geboren.

'Natuurlijk is ook IDFA in zekere zin elitair. Zo zijn veel films alleen in het Engels onder-

'Paradise – Three Journeys in This World' van Elina Hirvonen, over het gedroomde paradijs Europa, de desillusies en de horror van het leven van een illegaal, is net als vele andere documentaires via internet te zien op IDFA TV

titeld, het is gewoon te duur om dat allemaal in het Nederlands te laten doen. Jammer, want dat betekent toch dat je hele groepen uitsluit. Maar ik kan oprecht zeggen dat ik er alles aan gedaan heb om een zo groot mogelijk publiek te bereiken. We hebben programma's voor scholen, voor jonge filmmakers. En er komen jaarlijks 240 duizend bezoekers op ons festival af. Dat is toch heel veel?"

Gratis

Voor Derks weer terugkeert naar het donker om te beslissen welke filmmakers ze teleur moet gaan stellen, wil ze nog één ding zeggen. 'Noem je ook IDFA TV? Dat is iets waar ik heel trots op ben. Op die site kun je heel veel films bekijken. Voor iedereen bereikbaar, dus, en bijna allemaal gratis.'

TEKST > FRANKA HUMMELS

Internationaal documentairefestival Amsterdam, IDFA, 16 tot en met 27 november 2011. IDFA TV is te vinden op > www.idfa.nl/tv

Goed lek

Dit was in geen jaren gebeurd, misschien sinds de eigen studententijd niet meer: We waren als eerste gekomen en toen we ook als eerste weer wilden gaan, stond tegen onze fietsen een hele kluwen roestige fietsen. Maar ze waren wel van vrienden van onze dochter, dus mijn vrouw en ik begonnen ze voorzichtig één voor één te verplaatsen.

Door al die eerstejaars studenten die de propedeuse van de oudste dochter kwamen vieren, voelden we ons ineens weer jong. En wat hadden ook wij rondgereden op piepende fietsen zonder kettingkast en licht. Ach, toen wij studeerden bestond nog geen OV-jaarkaart, mobiele telefoon of e-mail. Dus reden we om een verslag door te spreken of om een uittreksel te halen gewoon even heen en terug van de Goeman Borgesiuslaan naar een studentenflat in Selwerd. Bij elke fiets die we versleepten kwam wel een sterk verhaal boven over het doorkruisen van de Stad, over sneeuwstormen en lekke banden.

'Zeg, weet je nog van ons eigen propedeusefeest en dat gedoe met jouw fiets?' begon ik een vaak opgerakeld verhaal over onze eerste kennismaking. Mijn vrouw gaf een vaag antwoord en zo vertelde ik weer eens over het feest in Huize Maas waar ik bij het weggaan door haar werd aangesproken vanwege een lekke voorband. En hoe we samen op mijn fiets, met die van haar aan de hand, door de stromende regen helemaal van de Vismarkt naar haar flat aan de Aquamarijnstraat reden. En dat we zo koud waren dat zij besloot samen warm te douchen en dat het nu al 33 jaar geleden was dat wij elkaar leerden kennen.

Nu lachte mijn vrouw me toe, inderdaad, als 33 jaar geleden en biechtte op dat zij natuurlijk zelf het ventiel had losgedraaid toen ze mij in die feestzaal zag. 'Daarna heb ik gewoon goed opgelet en direct toen jij vertrok ben ik ook naar buiten gegaan en ja, ineens stond m'n voorband lek en had ik een goede reden jou aan te spreken.'

Hand in hand ben ik met mijn nog altijd doortastende vrouw naar huis gefietst.

Tonko Ufkes (1958) / geschiedenis 1984

Volgend thema: 'Oudejaarsnacht'

'De fiets' was het thema waarop Tonko Ufkes zijn verhaal baseerde. Het thema voor het decembernummer is 'Oudejaarsnacht'.

Stuur uw verhaal van maximaal 350 woorden uiterlijk 1 december naar redactieB5@rug.nl.

De mooiste, leukste of meest intrigerende inzending wordt geplaatst in *Broerstraat 5*.

Meer inzendingen voor 'Alumnus schrijft verhaal' op www.rug.nl/alumni/verhaal

‘Profit is niet pervers’

Hoe komt het buitenlandse beleid van Nederland tot stand? Door welke belangen laat de regering zich leiden? Gaat het om vrede en veiligheid of staat de koopmansgeest voorop? De RUG heeft sinds dit voorjaar de bijzondere leerstoel ‘beleid en beleidsontwikkeling van de Nederlandse buitenlandse betrekkingen’. Deze wordt bekleed door Roel van der Veen, RUG-alumnus en wetenschappelijk raadadviseur op het ministerie van Buitenlandse Zaken.

‘Ik heb maar liefst twaalf jaar ingeschreven gestaan aan de RUG, daarvan ben ik er in totaal één op reis geweest. Maar nooit een tentamen gemist. Na de middelbare school heb ik een jaar in Kansas in de Verenigde Staten gestudeerd. Toen ik daar heen ging, wist ik niet wat ik later wilde studeren; en bij terugkomst nog niet. Ik wilde internationaal avontuur, de wereld in, en dacht: Artsen zijn overal nodig. Dus besloot ik tropenarts te worden. Maar mijn coschappen als assistent in het ziekenhuis bevielen me helemaal niet. Na mijn doctoraal ben ik toen omgezwaaid en filosofie en geschiedenis gaan studeren en uiteindelijk bij Buitenlandse Zaken terechtgekomen.’

Nuchterheid

‘Ik wil studenten wat Groningse nuchterheid bijbrengen. Wetenschap is belangrijk – ik voel mezelf meer wetenschapper dan ambtenaar – maar toch wil ik de zoektocht naar de waarheid niet verabsoluteren. Ik wil de studenten vooral laten zien hoe beleid in de praktijk tot stand komt. Daarover doe je op de universiteit normaliter vooral secundaire kennis op. Ik hoop dat ze door mijn praktijkverhalen gaan snappen dat eruit komt wat eruit komt; dat ze begrip

krijgen voor de manier waarop het buitenlands beleid vorm krijgt.

In het begin van mijn ambtelijke loopbaan was ik vooral bezig alles om me heen in historisch perspectief te plaatsen. Dat werkt behoorlijk relativerend. Niettemin moet je veel werkzaamheden verrichten waarvan je weet dat die weinig waarde hebben in dat brede perspectief. Maar ik ben in de loop der jaren vooral ook gaan waarderen met mijn werk in de frontlinie te zitten. En soms heel dicht op de toekomstige geschiedenis.

Bijvoorbeeld de zogenaamde affaire Pronk uit 1992, toen Indonesië om politieke redenen weigerde nog langer ontwikkelingshulp van Nederland te ontvangen. Ik werkte toen als politiek secretaris op de ambassade in Jakarta. Dat was een moeilijk moment in de relatie tussen beide landen, maar wel erg interessant om van zo dichtbij mee te maken. Voor de relatie tussen Nederland en Indonesië is deze periode belangrijk geweest: de verhoudingen zijn er een stukje minder paternalistisch door geworden.’

Volgens Joris Voorhoeve – tegenwoordig hoogleraar, eerder minister van Defensie en directeur van het instituut Clingendael – is het Nederlandse buitenlandse beleid door de eeuwen

Darfur 2008

heen gestoeld op drie tradities: *peace, profits and principles*. Roel van der Veen kan zich wel in deze stelling vinden. ‘Je ziet dit bij bijna alle kabinetten terug, ook bij het huidige kabinet. Ook het beleid van minister Rosenthal van Buitenlandse Zaken rust op deze drie pijlers.’ In deze jaren treedt bij BuZa de koopman wat meer op de voorgrond. De economische belangen van Nederland staan centraal (profits), maar de andere pijlers zijn nog steeds vrede en veiligheid (peace) en mensenrechten (principles).

Amerikanen

Van der Veen lijkt dat geen slechte ontwikkeling te vinden: ‘Bij het bestuderen van de ontwikkeling van Azië viel me op dat de hulp van de Amerikanen in landen als Taiwan, Zuid-Korea en Japan veel effect had. De Amerikanen hadden belangen in die landen en dus zorgden ze ervoor dat hun hulp ook effectief was. Veel mensen vinden dat hulp onbaatzuchtig moet zijn, ze vinden het bijna pervers als je zelf ook belang hebt bij hulpverlening. Maar van die school ben ik niet.’

Roel van der Veen schreef twee boeken, waarvan vooral het boek over Afrika het nodige stof deed opwaaien. De centrale vraag in dit boek is waarom de ontwikkeling van Afrika

stagneert, ondanks alle goede bedoelingen en internationale hulpacties. Zijn conclusie was dat het probleem in Afrika zelf zit en dat het weinig te maken heeft met bijvoorbeeld het koloniale verleden. 'Het kernprobleem zit 'm in het naar moderne maatstaven slecht functioneren van staten. En de oorsprong van dat probleem ligt ver vóór de Europese inmenging op het continent. Dat druist in tegen het beeld dat het allemaal de schuld is van het Westen. Ik ben niet erg hoopvol over het continent. Op dit moment is het vooral zaak om te werken aan stabilisatie: vredeshandhaving is daarom een belangrijke taak.'

Zijn tweede boek vormt als het ware de pendant van het Afrikaboek en heeft de veelzeggende titel: *Waarom Azië rijk en machtig wordt*. 'Corruptie is er in Azië net zo goed als in Afrika. Maar in Azië wordt het geld intussen ingezet op een manier die tot vooruitgang leidt – er wordt bijvoorbeeld een lucratieve tolweg aangelegd – en in Afrika is het er op gericht om de status quo te handhaven. Uiteindelijk leidt dat laatste tot achteruitgang, in elk geval in relatieve zin.'

De succesvolle strategie in Azië heeft grote invloed op de toekomst. 'We gaan toe naar een multipolaire wereld, met een aantal belang-

rijke, deels nieuwe, machtsblokken. Open markten en gelijke kansen voor iedereen: dat is het Nederlandse wereldbeeld. Maar dat beeld verliest terrein. Nu met de economische crisis gaat dat heel snel. De landen in opkomst zijn niet alleen marktgericht bezig. De staat heeft daar een forse invloed op het economisch functioneren. We gaan internationaal meer te maken krijgen met markten plus overheidsbemoeienis, vooral in Azië.'

Balanceren

Wat bracht Van der Veen ertoe boeken te gaan schrijven? 'Niemand zei dat ik dat moest doen. Ik wilde gewoon zelf weten hoe het zat. Je moet je neus volgen en dan vind je interessante dingen. Ik hoop met mijn boeken de discussie over de ontwikkeling van samenlevingen een stap verder te brengen. Ook als hoogleraar ga ik een stap verder dan de gemiddelde ambtenaar, als het gaat om positie kiezen en discussies aanzwengelen. Hoe je dat kunt combineren met het werk als ambtenaar? Dat is balanceren. Maar met ruim twintig jaar ervaring meen ik dat ik daarmee kan omgaan. Ik denk dat meer kijkjes in de keuken van BuZa niet tegen het belang van het ministerie in hoeft te gaan.'

Roel van der Veen

Roel van der Veen (Bedum, 1957)

studeerde in 1988 cum laude af in de geschiedenis aan de RUG. Daarvóór behaalde hij er in 1983 zijn doctoraal medicijnen en in 1986 zijn kandidaats filosofie. In 2004 promoveerde hij in Groningen. Zijn proefschrift vormt de onderbouwing van zijn boek *Afrika van de Koude Oorlog naar de 21e eeuw* (2002, herzien 2004). In 2010 verscheen *Waarom Azië rijk en machtig wordt*. Sinds 1988 werkt Van der Veen voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa). Na een aantal jaren op een buitenlandse post is hij sinds 2007 wetenschappelijk raadadviseur in Den Haag. In 2011 werd hij bijzonder hoogleraar beleid en beleidsontwikkeling van de Nederlandse buitenlandse betrekkingen aan de RUG. Deze bijzondere leerstoel is mogelijk gemaakt door het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat op drie Nederlandse universiteiten een BuZa-hoogleraar aanstelt met een eigen accent en geworteld in de praktijk van buitenlandse zaken.

TEKST >

ERNA OOSTERVEEN

FOTO >

ANP PHOTO/
PHIL NIJHUIS

Sterke verhalen

vlnr Luuk Hajema, Wim Zijlstra, Jaap van Slooten, Frans Visser, Sjon Stellinga.

Al bijna dertig jaar vormen vier alumni – en de leraar Nederlands van een van hen – de Sterke Verhalen Club. Met de bundel *Mannentrouw* treden ze voor het eerst naar buiten.

Volgens Luuk Hajema begon het als een avond lekker zuipen. Jaap van Slooten doet serieuzer over zijn idee van achtentwintig jaar geleden om met wat studievrienden samen te komen en elkaar zelfbedachte verhalen te vertellen. De verhalen zouden middel zijn om betere gesprekken te hebben dan je doorgaans voert in een kroeg. Maar hoe het ook zij: na achtentwintig jaar jaar bestaat de Sterke Verhalen Club (SVC) nog steeds. De club heeft recent een verhalenbundel uitgebracht.

Flauwekul

De Sterke Verhalen Club, dat zijn: de historici Luuk Hajema en Jaap van Slooten, neerlandicus Frans Visser, bedrijfskundige Sjon Stellinga en Jaaps leraar Nederlands van de middelbare school, Wim Zijlstra. De laatste (70) is met pensioen, de anderen zijn vijftigers met eigen bedrijven. Elke negen maanden reserveren ze een weekend voor de club. Van vrijdagavond tot zondag huren ze een huisje op Schiermonnikoog en trakteren elkaar op nieuwe verhalen. Geen van de vijf heeft ooit verzuimd. Toen Sjon vier jaar in Botswana woonde, was hij erbij via cassettebandjes die over en weer gingen.

De weekenden hebben een vast patroon. Op zaterdagavond, na de strandwandeling en de traditionele spaghetti-maaltijd, begint de vergadering van de SVC. Om acht uur sharp doen eerst de commissies verslag – flauwekulcommissies, maar de kerels houden wel van flauwekul. De verhalenronde verloopt echter uiterst serieus. Vier mannen luisteren naar degene die voorleest en zeggen na afloop wat ze ervan vonden. Wim Zijlstra: 'In de pauze zetten we de muziek heel hard, dan dansen we door de kamer. Een ontlasting.'

Ijdelheid

Mannentrouw heet de bundel, naar de plant die Hajema van zijn vader kreeg toen hij in scheiding lag, een periode waar hij ook over schrijft. Elke auteur selecteerde vijf vertellingen. De verhalen zijn herkenbaar, humoristisch, fantasierijk en origineel, zelfs als het over typische mannenonderwerpen als vrouwen of voetbal gaat.

Jarenlang dubde de club of het boekje er wel moest komen. Die verhalen waren toch eigenlijk van de SVC. En zat de buitenwereld wel te wachten op zo'n boek? Grondlegger Jaap van Slooten van de SVC was met meest sceptisch. Maar de ijdelheid won. Op de zeventigste verjaardag van Wim, in mei, was het boek daar.

De mannen zijn niet bang dat het mysterie van de SVC nu is gesneuveld. 'Die club is zoveel meer,' aldus Frans Visser die de vergelijking met een ui trekt. 'Het boek is maar een schilletje.' Nu de bundel er is noemt Jaap van Slooten het 'een oprisping' en een 'onderwerp erbij om met elkaar over te praten'. Hij ging in een Groninger boekhandel even kijken hoe *Mannentrouw* erbij stond. Zag hij ineens dichter Gerrit Komrij naast zich staan. 'Die keek waarschijnlijk naar iets anders,' vermoedt Van Slooten. Hoe graag had hij Komrij het boek cadeau gedaan. Hij durfde niet. Misschien dat hij het later alsnog een keer doet, maar dan fictief, in een verhaal.

TEKST > ELLIS ELLENBROEK

Mannentrouw, en andere sterke verhalen,
Uitgeverij Passage, € 16,90

'Mango's vallen met een plof uit de boom'

FOTO JOOST STROOTMAN

Een jaar wonen en werken in Nicaragua was veel te kort en daarom gaat **Ineke de Groot** (49) deze herfst terug naar San Carlos, zusterstad van Groningen.

Ik had het gevoel dat ik daar meer leefde, dat mijn werk er echt toe deed. Ook was er destijds een man in het spel en die relatie wilde ik een kans geven.' Al tijdens haar studie Frans droomde Ineke de Groot van wonen en werken in Zuid-Amerika. Ze jubelde mee met een elpee Zuid-Amerikaanse strijdlieiders en koos bijvakken als Spaans en antropologie. Pas eind jaren negentig hakte ze de knoop door, zegde haar baan bij de RUG op en werkte anderhalf jaar in Nicaragua voor het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua. Die banden waren begin jaren tachtig ontstaan uit de solidariteitsbeweging die de sandinisten steunde nadat zij de dictatorfamilie Somoza ten val hadden gebracht.

Onbetaald verlot

De Groot keerde in 2000 terug naar Groningen, vond werk als lerares Frans en Nederlands en werd vice-voorzitter van de Stedenband Groningen-San Carlos. 'Twee keer ben ik terug geweest in Nicaragua en steeds was het een feest om er weer te zijn.' De uitnodiging van de burgemeester van San Carlos in 2010 om medewerker internationale betrekkingen te worden kón ik dan ook niet afslaan. Ik heb bij mijn school onbetaald verlot gekregen, mét baangarantie, en heb mijn huis verhuurd. 'En inmiddels steunt de Stedenband me daar als projectcoördinator en door mijn onkosten te vergoeden. Ik ga nu nóg een jaar, omdat ik nu er nu goed in zit. Stoppen is zonde, al ben ik mijn baangarantie nu misschien wel kwijt.'

De Groot voelt zich een bruggenbouwer. 'Ik breng partijen bij elkaar, peuter informatie los en zorg dat contacten goed verlopen. Zo begeleid ik Groningse studenten geneeskunde die in San Carlos co-schappen komen lopen en geef ik workshops aan vrouwen die in de dorpen rond Granada huiswerkbegeleiding verzorgen. Ook werk ik voor de andere zeven Europese steden die een stedenband met San Carlos hebben.' Net als haar collega's bij de gemeente moet ze soms 'vrijwillig' opdraven op zaterdag om een bepaald project samen af te maken. 'Zo heb ik een keer bij veertig graden geholpen met het opvullen van een middenberm van de nieuwe verharde weg. Ik lag na twee uur helemaal op apegapen.'

Zinken dak

San Carlos is een provincie stad met 60.000 inwoners, in een uithoek van het land. Ik woon in een klein pensionachtig huis, heel basic, maar wel met een eigen watertank. Je zit dicht op elkaar en je hoort alles: de kat op het zinken dak, de honden die 's nachts ruzie krijgen en de mango's die met een plof uit de boom vallen. Er heerst hier een dorpse sfeer die lijkt op wat ik me herinner van mijn geboortedorp in Friesland. Op zaterdag dansen, met een vriendin mee naar haar dorp buiten de stad, meerijden met de mobiele disco of gillend op het dak van een bus; ik maak van alles mee. En in de weekenden ga ik ook vaak mee naar honkbalwedstrijden, in een afgeladen stadion vol ouders met kinderen, verkopers van lekkers en veel muziek. Dan is het net Thialf!

TEKST > MARJAN BROUWERS

‘Ik ben heel blij dat ik vijf jaar lang veel onderzoek mag doen. En dat nog wel op de beste filosofische faculteit van het land!’ Pauline Kleingeld zegt het stralend. Ze heeft sinds begin dit jaar een aanstelling als ‘Endowed Chair’-hoogleraar. De Immanuel Kant-specialiste wil weten wat dat nou eigenlijk is, ethisch handelen.

Ethisch handelen, wat is dat nou eigenlijk?

Het fenomeen de *Endowed Chair* is een initiatief van het College van Bestuur om toonaangevende wetenschappers aan de universiteit te binden. De vijf jaar waarin Pauline Kleingeld de leerstoel bekleedt, heeft ze ook echt wel nodig. Het project dat ze op zich heeft genomen is zeer omvangrijk. Ze wil onderzoek doen naar de fundamenten van de ethiek. En dat klinkt net zo ingewikkeld als het is. Kleingeld spreekt echter helder, afgewogen, alsof ze niet praat, maar schrijft. Veel van wat ze zegt láát zich niet versimpelen.

Ethiek gaat over het maken van de juiste keuze. Dat impliceert dat er ook een foute keuze is en dus dat er überhaupt keuzes zijn. Kleingeld: ‘Je hoort het de laatste tijd steeds vaker: “Wij zijn ons brein”. Dat is de titel van de bestseller van neuroloog Dick Swaab, die gelooft dat we grotendeels door de chemische processen in onze hersens aangestuurd worden. We zouden dus geen bewuste, rationele afwegingen maken. Die denkwijze wordt ook ondersteund door allerlei voorbeelden uit de sociale psychologie.’

Wassen neus

Kleingeld noemt een beroemd experiment uit de jaren zeventig. Proefpersonen mochten uit een aantal panty’s de beste kiezen. Het bleek dat ze vooral panty’s kozen die aan de rechterkant lagen, maar toch voerden de proefpersonen allerlei kwalitatieve redenen voor hun keuze aan. Ze wisten

niet dat alle panty’s hetzelfde waren. Kleingeld: ‘Dat ze tóch met argumenten kwamen, wordt vaak gezien als bewijs van het volgende patroon: we geven allerlei redenen voor onze standpunten, maar eigenlijk verzinnen we maar wat, vaak onbewust. Feitelijk worden we door andere dingen gedreven. De wijsgerige ethiek wordt volgens die denkwijze een extreem geval van deze neiging om redenen te verzinnen bij ons doen en laten.’ In die context is ethiek een wassen neus. We nemen onze beslissingen immers niet zelf.

Voor de filosoof is dat te kort door de bocht. Ze hoopt aan te kunnen tonen dat je dit soort empirisch gedragswetenschappelijk onderzoek ook anders op kunt vatten. Ze plaatst zichzelf in de traditie van de Duitse filosoof Immanuel Kant. ‘Kant vond dat morele normen wel degelijk met goede redenen gerechtvaardigd kunnen worden. Maar ook wanneer je dat vindt, is het waardevol te beseffen welke factoren invloed hebben op ons handelen.’ Hedendaagse Kantianen hebben daar maar weinig belangstelling voor. ‘Zij kunnen het met hun theorieën af. Over kennis uit de gedragswetenschappen hebben ze daarom nog niet gestructureerd en grondig nagedacht. Maar als je je erbuiten plaatst, zoals zij, kun je ook geen goed weerwoord bieden.’ Dat wil Kleingeld nu wél gaan doen. Ze wil een Kantiaanse benadering van de ethiek gaan combineren met de resultaten van onderzoek in de gedragswetenschappen.

Kosmopolitisme en patriottisme

Haar vorige onderzoek was ook gericht op het werk van Kant. In zijn tijd, het einde van de achttiende eeuw, verdedigden auteurs tegelijkertijd het kosmopolitisme (wereldburgerschap) en het patriottisme (vaderlandsliefde). Kant wilde die met elkaar verenigen. ‘Dat lijkt tegenstrijdig, maar het kon wél. Ik vond dit interessant, omdat we in

‘Het idee van de vrijheid van de wil kan wel degelijk verdedigd worden.’

onze eigen tijd deze stromingen wéér tegenkomen. Natuurlijk is het nu niet hetzelfde als toen, je moet met allerlei verschillen rekening houden. Zo vatten wij patriottisme vaak als nationalisme op, daar was in Kants tijd nog geen sprake van. Patriottisme lag toen dicht bij goed burgerschap.

Ook de invulling van het concept kosmopolitisme was anders. Het begrip houdt in dat iedere mens fundamenteel gelijkwaardig is, ongeacht waar hij geboren is. Om de fineses van de tijd goed te begrijpen moest Kleingeld met een stofkammetje lezen. 'Want je denkt al gauw dat de uitdrukking "ieder mens" slaat op alle mensen. Maar Kant sluit vrouwen bijvoorbeeld expliciet uit van politieke participatie. Dat betekent dat je het woord "mensen" moet wegeven. Bedoelt een auteur mensen? Of alleen mannen? En zo ja, welke mannen?'

Democratisch

Kant was van mening dat een land democratisch bestuurd moest worden. Het idee van een verlicht despoot verwierp hij, met een beroep op de vrijheid en de gelijkheid van alle mensen. Dat is de kosmopolitische gedachte. Maar om dat democratische systeem te laten werken moesten burgers wel enige betrokkenheid tonen, dus goede patriotten zijn. Zonder die betrokkenheid is een democratie immers per definitie onmogelijk. 'In het huidige debat zie je dat er nauwelijks aandacht is voor deze opvatting van patriottisme, namelijk die van goed burgerschap. Als je het zo bekijkt, is patriottisme dus helemaal niet strijdig met kosmopolitisme. Daarom is het denken van Kant ook hier nog steeds heel relevant.'

Voor Kant zijn kosmopolitisme en patriottisme fundamenteel ethische begrippen. Hij vindt eigenlijk dat ze voor

iedereen – 'iedereen' – een leidraad zouden moeten zijn. Dat wekte bij Kleingeld de nieuwsgierigheid op voor de vraag waar ze nu in Groningen haar tanden in zal zetten: kunnen we een overtuigende rechtvaardiging geven voor morele normen en wat is daarbij de rol van de rede? 'Het is natuurlijk een heel ander type onderzoek, maar het is voor mij wel erg verwant. Het is eigenlijk de logische volgende stap. Ik probeer nu nog een laagje dieper te gaan.'

Op de vraag wat straks, over vijf jaar, de maatschappelijke impact van haar onderzoek zal zijn, geeft ze in eerste instantie het antwoord van de wetenschapper: dat het het filosofische debat kan verscherpen, dat het veelgebruikte begrippen kan verduidelijken. Maar dan verwijst ze naar een gratis krant die ze onlangs in de trein zag. Op de voorpagina stond prikkend in grote letters: 'Ons geldgedrag is niet te sturen – beslissingen worden onbewust genomen, dus campagnes hebben geen zin.' Kleingeld: 'Weer zo'n observatie die als bewijs gebruikt wordt dat het toch niet uitmaakt wat we doen. Maar het een volgt hier echt niet noodzakelijkerwijs uit het andere. Tegen dit soort denken hoop ik dat mijn onderzoek ook nuttig kan zijn, als tegenwicht.'

Hoe achttiende-eeuws hij ook mag zijn en hoeveel ook van zijn gedachten in de huidige tijd niet meer ethisch houdbaar zijn, voor Kleingeld blijft Kant een belangrijke inspiratiebron. 'Een scherpe denker, die over heel veel al heel goed heeft nagedacht.' Ze haalt opnieuw de titel *Wij zijn ons brein* van Swaabs boek aan. 'Volgens mij gaat dit niet op. De vrijheid van de wil kan wel degelijk verdedigd worden. Maar ik weet natuurlijk nog niet tot in detail hoe mijn eigen resultaat eruit gaat zien, ik doe niet voor niets onderzoek. Het blijft nog wel even spannend.'

Pauline Kleingeld (1962)

is begin 2011 aangesteld als hoogleraar ethiek en haar geschiedenis op een Endowed Chair aan de Faculteit Wijsbegeerte van de RUG. Ze studeerde filosofie in Leiden en in Frankfurt am Main en promoveerde in 1994 in Leiden. Daarna was zij twaalf jaar verbonden aan Washington University in St. Louis. Van 2004 tot 2010 was zij hoogleraar praktische wijsbegeerte aan de Universiteit Leiden. Haar artikelen behandelen thema's op het gebied van ethiek, Immanuel Kant, praktische rationaliteit en wijsgerig kosmopolitisme. Zij leidt twee NWO-programma's.

TEKST > FRANKA HUMMELS
CARTOON > ZAK

Al Gore opent EBF-Conference

Al Gore, voormalig vice-president van de VS, gaf eind september op uitnodiging van de Economische en Bedrijfskundige Faculteitsvereniging (EBF) een lezing in Martiniplaza. Gore opende de EBF Conference, die door de studenten werd georganiseerd en dit jaar als thema duurzaamheid en verantwoord leiderschap had.

Al Gore – tegenwoordig milieuactivist, zakenman en oprichter van Current TV – werd in 2007 onderscheiden met de Nobelprijs voor de Vrede, 'voor het vergroten en verspreiden van de kennis over de door de mens veroorzaakte klimaatverandering en voor het bevorderen van maatregelen om deze tegen te gaan'. > www.ebfconference.nl

FOTO JAN LUURSEMA

Jeroen Smit hoogleraar

Jeroen Smit (1963) / bedrijfskunde 1986, is per 1 september 2011 benoemd tot hoogleraar Journalistiek aan de Faculteit der Letteren van de RUG. Smit schreef als onderzoeksjournalist de veelgeprezen boeken *Het drama Ahold* en, over de teloorgang van ABN Amro, *De Prooi*. In 2009 werd hij door de RUG verkozen tot de eerste Alumnus van het Jaar.

Smit heeft een rijke ervaring in de journalistiek. Hij was redacteur bij *Het Financieele Dagblad*, chef economie bij het *Algemeen Dagblad* en hoofdredacteur van het weekblad *FEM/DeWeek*, voordat hij zich vestigde als freelance journalist. De afgelopen jaren presenteerde hij verschillende radioprogramma's bij BNR Nieuwsradio en was hij presentator bij de actualiteitenprogramma's Nova en Buitenhof. In 2010 presenteerde hij de documentairereeks 'Leiders gezocht' voor de NTR.

Alumni Song

'Feest van herkenning :) 'Awesome!!!' 'Thanks for the video!!!' De Alumni Song blijkt populair op YouTube. De videoclip van het lied, met voor alumni zeer herkenbare beelden van de Groninger binnenstad en de universiteit, is te vinden op het eigen YouTube-channel van de RUG. Het lied is gecomponeerd door RUG-docent en alumnus Dicky Gilbers en Frank den Hollander, medewerker van de Universiteitsbibliotheek en alumnus, schreef de tekst. Het wordt gezongen door RUG-student Bart van Overbeek – bekend van The Voice of Holland 2010. De Alumni Song werd samen met band The OutTakes opgenomen in Studio Spitsbergen in Zuidbroek. > www.rug.nl/alumni/song

Ook de libdub 'Mr Blue Sky', die in juni werd opgenomen in en rond de Universiteitsbibliotheek, staat op YouTube en is een groot succes met inmiddels al ruim 200.000 hits.

> www.youtube.com/university groningen > Mr Blue Sky Groningen

Grunnen on my mind...

Wat bindt alumni? De universiteit waar ze zijn afgestudeerd, in ons geval de RUG! Toch gaat deze regel niet altijd op. Iemand die pas een paar jaar is afgestudeerd, heeft meer met z'n faculteit dan met de universiteit. Dit is zeker het geval als de vriendengroep van de alumnus aan dezelfde faculteit studeerde. Als de beste vrienden allemaal verschillende studies hebben gedaan, ligt het

anders. Als je in Groningen hebt gestudeerd, dan is er vaak ook een band met de stad, met d'Olle Grieze, de Grote Markt, met het stamcafé. Dit maakt alumni van de Rijksuniversiteit Groningen uniek, omdat ze vaak meer binding voelen met hún studie, hún universiteit en hún studiestad dan alumni in het algemeen. We kennen verhalen van bekende Nederlanders die in Groningen hebben gestudeerd én in andere steden. Zij kunnen een vergelijking maken en ze stellen dat er 'niets boven Groningen gaat'.

En toch komt de doorsnee alumnus, als Groningen na afronding van de studie is ingeruild voor een andere woon- en werkplaats, zelden terug naar Stad. Groningen wordt alras iets van 'vroeger' en 'het verleden'. Zo ontstaat er afstand en zo worden de paar uurtjes van Amsterdam naar Groningen bijna een wereldreis.

Voor de buitenlandse alumni van de RUG ligt dit heel anders. Als je hun vraagt waar RUG-alumni reünies moeten houden, dan is het antwoord bijna altijd: in Groningen! Al kan wellicht niet iedereen zich de reis, vanuit bijvoorbeeld Indonesië, China of Malawi, naar Groningen permitteren. Het is leuk om te zien dat dit voor alle nationaliteiten, dus ook voor Nederlanders die nu werken en wonen in het buitenland, geldt. Zij komen terug naar Groningen om hun oude vrienden, die verspreid over de hele wereld wonen, weer te ontmoeten en met hen ervaringen uit te wisselen. Ze willen graag blijven in hun vakgebied en houden daarom juist graag de banden met hun Alma Mater aan.

Groningen is voor alumni in het buitenland het meest logische ontmoetingspunt, de universiteit hun basis. Deze constatering werd de basis voor onze alumnisonn (www.rug.nl/alumni/song, zie ook hiernaast):

400 years my university! – Oh Groningen I love you / can't stop thinking of you / no matter what I do / Grunnen on my mind.

Tienke Koning

directeur Ubbo Emmius Fonds

FOTO JIM ROBOT

De Alumnidesk

Studenten bellen oud-studenten

Dit najaar gaat de Alumnidesk weer van start: huidige studenten bellen oud-studenten voor financiële ondersteuning van onderzoeks- en beurzenprogramma's van de universiteit. Bij het ter perse gaan van deze *Broerstraat 5* zijn de voorbereidingen in volle gang voor een nieuwe campagne onder alumni. Op www.rug.nl/alumni/alumnidesk vindt u de laatste informatie over de campagne.

Eerder dit jaar werd een belcampagne gehouden onder medici en farmaceuten. De opbrengst was maar liefst € 21.000. Arjan Boekweg, student farmacie, zat in het belteam: 'Het is écht leuk werk. En we krijgen geen boze of vervelende reacties. Mensen hebben een band met de universiteit en vinden het ook wel goed dat er geld wordt geworven voor onderzoek. Maar, we drammen niet door. Iemand moet een goed gevoel aan het gesprek overhouden, dat is het belangrijkste. Veel mensen vinden het ook leuk om met een student te praten. Ze willen graag weten hoe het er nu aan toe gaat op de faculteit; of een bepaalde docent nog steeds les geeft; of er veel veranderd is. Dan raak je ook echt in gesprek.'

Stelt u geen prijs op een telefoontje van de Alumnidesk, dan kunt u dat doorgeven via <http://www.rug.nl/alumni/BelMeNiet>.

Benefietdiner Avril McDonald Memorial Fund

Op 2 september 2011 werd voor de tweede maal een benefietdiner gehouden voor het Avril McDonald Memorial Fund. Avril McDonald was als Rosalind Franklin Fellow verbonden aan de RUG. Op 13 april 2010 overleed ze plotseling, kort voor haar 45e verjaardag. Om de nagedachtenis aan Avril levend te houden, hebben haar collega-Rosalind Franklin Fellows een memorial fonds opgericht met de bedoeling geld in te zamelen voor een scholarship op het vakgebied waarop ze werkzaam was: International Law and Contemporary Conflict.

Tijdens het diner werd € 4.200 ingezameld. Wilt u het Avril McDonald Memorial Fund ook steunen? Neem dan contact op met het Ubbo Emmius Fonds, 050-363 7595, uef@rug.nl of maak een bedrag over naar rekening 10.32.55.400 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, o.v.v. Avril McDonald Memorial Fund.

Acties voor Eric Bleumink Fonds

Het Eric Bleumink Fonds (EBF) verstrekt beurzen aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. Met zo'n beurs kunnen zij in Groningen een opleiding volgen. De afgelopen maanden hebben studenten, medewerkers en alumni van de universiteit weer een aantal bijzondere acties gehouden om geld in te zamelen voor het fonds.

De **Economische en Bedrijfskundige Faculteitsvereniging** (óók afgekort tot EBF), de studievereniging voor alle studenten aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, hield op 8 september een veiling voor het fonds, aansluitend op de facultaire opening van het academisch jaar. Onder leiding van veilingmeesters Eva Kool (voorzitter EBF-studievereniging) en Janka Stoker (vice-decaan) werd o.a. een ballonvaart, diner met de rector, slipcursus en een professionele fotosessie onder de hamer gebracht. De veiling leverde het mooie bedrag van € 1.458 op.

FOTO GERHARD TAATGEN

Eva Kool (l) en Janka Stoker (r)

Studentenvereniging Dizkartes heeft tijdens de introductieweek eerstejaars 's ochtends in groepjes Groningen in gestuurd met de opdracht om een theezakje te ruilen voor iets beters. En dat beters weer voor nóg iets beters te ruilen. 's Avonds werden de geruilde spullen ingebracht voor een veiling onder diezelfde eerstejaars. Uiteindelijk kon men bieden op o.a. bankstellen, lavalampen en televisies. Deze veiling heeft in totaal € 1.250 opgebracht.

Ter ere van zijn oratie heeft **prof.dr. Maarten van den Berg** de opbrengst van donaties, t.w. € 2.000 overgemaakt aan het EBF. Alumnus **ir. Jan Jakob Hoetjer** stortte ter ere van zijn 70e verjaardag € 490.

Het bestuur van het Eric Bleumink Fonds is alle donateurs voor hun initiatieven enorm dankbaar.

Steun ook het Eric Bleumink Fonds en maak uw bijdrage over op 56.30.98.961, o.v.v. EBF

Alumnireis 2012: Chili en Paaseiland

FOTO JAN BOERSEMA

Met veel plezier kondigen wij een nieuwe alumnireis aan: Chili – Paaseiland, **november 2012**. Een veelzijdige reis van circa zeventien dagen, die van de Atacamawoestijn, in het uiterste noorden van Chili, naar Paaseiland voert, om te eindigen in het bruisende Santiago.

Binnenkort verschijnt op www.rug.nl/alumni een dag-tot-dagprogramma, prijsindicatie en vertrekdatum. Intussen verklappen wij alvast een paar highlights:

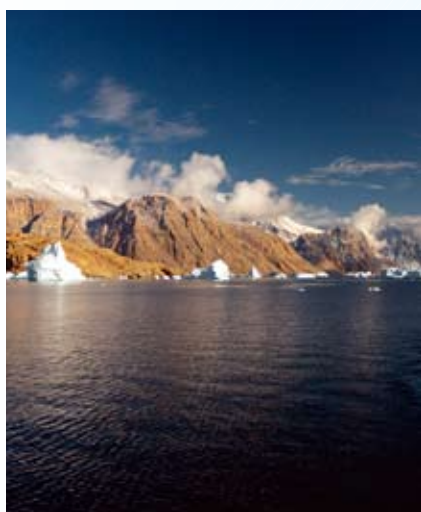
In Chili wordt een van 's werelds grootste sterrenwachten van de ESO (Europese Zuidelijke Sterrenwacht) bezocht, met reusachtige telescopen in een bijzonder maanlandschap. Ook de kleurrijke rotsformaties met wonderlijke vormen, vulkanen, zoutmeren en duinen in de Atacamawoestijn en de indrukwekkende geisers van El Tatio en de Chaxa Lagune staan op het programma. Op Paaseiland kunt u de mystieke Moai's (staande beelden)

bewonderen, het prachtige eiland verkennen en een bezoek brengen aan het religieuze centrum van de vogelmancultuur. Prof.dr. Jan Boersema, RUG-alumnus, bioloog en theoloog, begeleidt de reis en vertelt u over de turbulente geschiedenis van het eiland. Van zijn hand verscheen onlangs *Beelden van Paaseiland* bij uitgeverij Atlas, Amsterdam.

Wilt u deelnemen aan de reis of heeft u vragen? Neem dan contact op met Jolanda Vas, SRC Reizen, j.vas@srctravel.nl.

Alumnireis 2012: Groenland

FOTO FRITS STEENHUISEN

Er zijn nog zes plaatsen vrij, dus meld u snel aan als u wilt deelnemen aan de Groenlandreis in 2012. De reis vindt plaats van **5-22 september 2012** en kost € 4800-5200 p.p. Het dag-tot-dag programma is te lezen op www.rug.nl/alumni. De reis wordt begeleid door RUG-hoogleraar Arctische en Antarctische Studies prof.dr. Louwrens Hacquebord.

De Groenlandreis voert onder meer met het zeilschip Rembrandt van Rijn langs de Groenlandse kust naar het noordelijkste bewoonde dorp van Groenland, Siorapaluk. Op het programma staat verder een bezoek aan Thule, de hoog Arctische Toendra (met rendieren, muskusossen en sneeuwganzen), de spectaculaire, met ijs bedekte Crimson Cliffs, Cape York, het Nuussuaq Schiereiland – waar ooit Noormannen verbleven – en de Jakobshavn gletsjer, de snelst stromende gletsjer van Groenland.

U kunt zich aanmelden bij Louwrens Hacquebord: l.hacquebord@rug.nl, (050) 363 68 32. Er is veel belangstelling voor deze unieke reis, dus wacht niet te lang!

Terugblik Zephyros alumnireis Sicilië

Onder leiding van Sjeff Kemper, bestuurslid van de alumnivereniging Zephyros van de studierichting Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, bezochten vijftientig alumni tussen de 35 en 75 jaar deze zomer Sicilië. Benieuwd hoe het was? Op www.rug.nl/alumni/reizen vindt u een terugblik.

PROFESSOR KEUNING VERENIGING

Op **vrijdag 4 november 2011** (rond 17:00 uur) organiseert de Professor Keuning Vereniging in samenwerking met Ibn Battuta een vrijdagmiddagborrel. In combinatie met deze activiteit zal ook de ALV gehouden worden. www.professorkeuningvereniging.nl.

ANTONIUS DEUSING

De 15e alumnidag van de medische alumnivereniging Antonius Deusing vindt plaats op **zaterdag 5 november 2011** en staat in het teken van de tropengeneeskunde. Staat Lambaréné nog steeds synoniem voor medisch weldoen? Wat is de rol van internationale hulpverlening? En met welke problemen heeft de hedendaagse tropenarts te maken? Tijdens de Alumnidag 2011 zullen deze en vele andere vragen aan de orde komen. Ga voor het programma en inschrijving naar www.rug.nl/umcg/informatieVoor/alumni/ad/alumnidag2011.

ALUMNIVERENIGING GESCHIEDENIS

Op **zaterdag 26 november 2011** viert de Alumnivereniging Geschiedenis het eerste lustrum met een alumnidag (inclusief ALV) in Huize Maas te Groningen. De dag wordt gecombineerd met de reünistenbijeenkomst van Ubbo Emmius dat zijn 15e lustrum viert. Op het programma onder meer lezingen, een rondleiding in de Der Aa-kerk en museumbezoek. www.rug.nl/let/alumnivereniging-geschiedenis

G.F.S.V. PHARMACIAE SACRUM

Van **5 t/m 17 december 2011** viert G.F.S.V. Pharmaciae Sacrum haar 26e lustrum. Ook voor alumni en reünisten staan er diverse activiteiten op het programma, zoals een geaccrediteerd symposium voor apothekers met als thema 'Pediatrie: kinderlijk eenvoudig?', een rally, een toneelvoorstelling en een reünistendag met 's avonds het galadiner en galabal. Voor meer informatie www.psgroningen.nl. Aanmeldingen kunt u sturen naar lustrum@psgroningen.nl.

GRONINGER ALUMNIVERENIGING PSYCHOLOGIE

Op **zaterdag 31 maart 2012** organiseert de Groninger Alumnivereniging Psychologie een alumnidag. Houd voor meer informatie deze rubriek in de gaten of stuur een e-mail aan alumni.psy@rug.nl.

RISK

Het Risk International Financial Program komt graag in contact met alumni die, op welke wijze dan ook, contacten en/of banden hebben met Costa Rica en Panama. De financiële studievereniging Risk organiseert in april 2012 namelijk een studiereis naar Costa Rica & Panama. Ter plekke zullen 16 studenten onder begeleiding van twee professoren financieel georiënteerd onderzoek uitvoeren. Voor meer informatie: www.riskifp.nl.

Gert Schout (Den Bommel, 1959) is van oorsprong sociaal psychiatrisch verpleegkundige en werkte geruime tijd bij GGZ Drenthe. Daarnaast studeerde hij voor eerste-graads leraar aan de toenmalige RU Limburg. Vanaf 1988 werkt hij als docent bij de Hanzehogeschool. Sinds 2000 is hij zelfstandig gevestigd organisatieadviseur bij bureau OvZO in Groningen. Hij promoveerde in 2007 aan de faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de RUG op het proefschrift *Zorgvermijding & zorgverlamming*, uitgegeven door Uitgeverij SWP.

‘Zo spelen we mooi quitte’

Wie ooit een van de drukbezochte lezingen van het GAN (Groninger Andragogen Netwerk) heeft bijgewoond, kan zich nauwelijks voorstellen dat deze alumnivereniging maar dertig betalende leden telt. Voorzitter Gert Schout: ‘De bijeenkomst van 13 oktober is alweer zwaar overtekend.’

Van oorsprong is het GAN de alumni-vereniging van de studierichting Andragogiek, maar dat is al enkele jaren niet meer zo. Gert Schout, lector bij de Hanzehogeschool: ‘Toen die studie uit Groningen verdween, leek het einde van onze vereniging ook in zicht. Totdat een paar leden daar in 2009 een stokje voor staken en besloten om de vereniging breder te trekken. De voorzitter zou emigreren naar Kenia en vroeg of ik zijn taak wilde overnemen. Het idee om het GAN te verbreden en te vernieuwen sprak mij zeer aan en samen met de andere bestuursleden hebben we toen spijkers met koppen geslagen.’

Platform

Het nieuwe bestuur besloot zich te richten op het organiseren van lezingen voor een veel breder publiek dan andragogen alleen. Gert: ‘We willen een platform zijn voor afgestudeerden van de RUG die zich bezighouden met leren en interveniëren

in sociale praktijken. Dat houdt in dat we debatten organiseren op het snijvlak van theorie en praktijk.’ En dat lukt: bezoekers van de lezingen komen niet alleen voor de sprekers, maar ook om tijdens de borrel ervaringen uit te wisselen en bekenden van vroeger weer eens te spreken. ‘In die zin zijn we een echt platform geworden.’

De eerste lezingen met onder anderen filosoof Harry Kunneman en hoogleraar Paul Frissen trokken meteen veel bezoekers. ‘Daarna is het echt gaan lopen. Via de vakgroep ‘lifelong learning’ van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, waarmee wij als vereniging verbonden zijn, reserveren we een zaal. Betalende leden hebben gratis toegang, niet-leden betalen vijf euro. Vaak komen er 150 tot 180 mensen op de lezingen af: soms zijn ze ver van tevoren uitverkocht. Zo spelen we mooi quitte.’

Spraakmakend

Uit de onderwerpen die de afgelopen twee jaar

de revue passeerden, is het brede karakter van het GAN goed af te lezen. Filosofen, sociologen, criminologen, psychiaters: de sprekers vertegenwoordigen allerlei disciplines. Wat ze gemeen hebben, is dat ze allemaal een bijzonder verhaal te vertellen hebben, spraakmakend zijn of zelfs tegendraads. Gert: ‘We zoeken sprekers die de zaak vooruit helpen. Mensen die een verbinding leggen tussen wetenschap en praktijk. Zoals de psychiater Detlef Petry die op 13 oktober een lezing geeft over hoe hij de levensverhalen van psychiatrische patiënten gebruikte als basis voor hun behandeling.’ Zelf doet hij zijn bestuurswerk met veel plezier: ‘We zijn een klein, praktisch clubje mensen dat veel voor elkaar krijgt. Het is bijzonder plezierig om samen ervoor te zorgen dat mensen goede lezingen kunnen bijwonen en ook nog eens in contact blijven met hun alma mater. Die combinatie bevalt mij goed.’ > www.gan-groningen.nl

TEKST > **MARJAN BROUWERS**

Marktwerking. Fusies. Nog meer fusies. Kwaliteitseisen. Ingrid van Nieuwkoop (52) heeft als Hoofd P&O bij het Friese Zuid-OostZorg een turbulente tijd achter de rug. Bij AOG School of Management volgde ze de leergangen HR-Strateeg en Management van Organisaties. En die academische verdieping kwam goed van pas, in de roerige zorgbranche.

Zo'n 350 werknemers telde verzorgingstehuis Stellinghaven toen Ingrid er begon te werken. Al rap werd dat verhoogd naar 900. Nog een fusie later 1.500. En binnen enkele jaren had Ingrid 2.000 collega's. Een immense toename, die een fors beslag legde op de groeiende personeelsafdeling waaraan Ingrid op een gegeven moment leiding ging geven.

'Of dat mijn ambitie was? Het kwam op mijn pad. Het alternatief was om adviseur te blijven. Maar als manager zit je dicht bij het vuur en ondanks wat onzekerheid over mijn leidinggevende kwaliteiten zag ik er een mooie uitdaging in.'

Een bijpassende opleiding volgen was echter nog steeds niet gelukt. Want toen ze naar de universiteit toog, waren er nog geen studies op het gebied van Personeel en Organisatie. Maar dat deerde niet. Haar interesse ging er aanvankelijk niet naar uit. 'Ik ben opgegroeid onder de rook van Rotterdam, in het dorpje Rozenburg. Toen ik later in Leiden ging studeren, koos ik voor Frans. Dat was geen match en ik stapte over naar klinische en orthopedagogiek. Heel wat anders, inderdaad. Maar het vakgebied intrigeerde me, ook al wist ik nog niet wat ik er mee wilde gaan doen.'

Ondanks haar enthousiasme kon ze geen baan vinden in het vak. In die tijd van bezuinigingen waren er niet veel banen voor pedagogen. Maar werkloos thuis zitten hoefde ze niet. Sterker, ze kon aan het eind van haar studie kiezen uit verschillende banen. 'Dankzij mijn vak organisatiepsychologie kwam ik in aanmerking voor een baan in de P&O-sector. En die waren toen talrijk.'

Koude acquisitie

Ze ging aan de slag bij Mercuri Urval uit Amersfoort en als consultant bij het werving- en selectiebureau stond ze direct met de voeten in de klei. Het was een verantwoordelijke en veelzijdige baan, die toch iets té commercieel bleek. 'Je moest zelf koude acquisitie doen om klanten binnen te halen. Dat deel van de functie paste niet goed bij me. Maar dat het een fantastische leerschool was, merkte ik in mijn volgende baan bij Victoria Vesta (nu Nationale Nederlanden, red.)'

Van Nieuwkoop werd er personeelsfunctionaris en kon zich laven aan de volle breedte van het vak. 'Toegegeven, dat was een mooie baan. Met volop carrièremogelijkheden. Maar mijn man kreeg op een gegeven moment een baan bij Philips in Drachten, waardoor we

HR-Strateeg en Management van Organisaties

moesten verhuizen. Ik ging aan de slag bij P&O-adviesbureau PAS. Soms werkte ik als interim personeelsadviseur bij de klant, een andere keer deed ik kleinere klussen.’

Tien jaar later, toen het bureau inmiddels was overgenomen door Zijlstra & Wisman en uiteindelijk De Jong & Laan werd, was Van Nieuwkoop toe aan een nieuwe uitdaging. ‘Ik werkte in deeltijd, omdat ik er ook voor onze kinderen wilde zijn. Maar ik besefte heel goed, dat ik meer moest gaan werken om een stapje hoger op te komen. Bovendien was ik het zwerfende bestaan wel een beetje zat. Ik werkte erg solistisch en wilde wat op gaan bouwen, in een team gaan werken. Bij Verpleeghuis Stellinghaven kreeg ik die kans, als coördinator P&O.’

De organisatie groeide door fusies in een mum tot zo’n 2.000 werknemers en kreeg met ZuidOostZorg zijn huidige naam. Pas toen de organisatie rond 2005 de steven wendde en de woelige baren verruilde voor rustiger vaarwater, kreeg Ingrid de kans om een bijpassende studie te zoeken.

Strategisch

‘Het was een uitdagende periode, maar door al die schaalvergrotingen had ik te weinig tijd om aan mijn eigen ontwikkeling te denken. De ambitie een opleiding te gaan volgen sluimerde al geruime tijd.’

Toen een collega haar attendeerde op de leergang HR-Strateeg, was de keuze snel gemaakt. ‘De opleiding sloot uitstekend aan bij mijn functie, omdat ik het strategische aspect miste. Ik wilde niet in operationele dingen blijven hangen, maar een visie ontwikkelen. Meedenken.’

Toch regeerde door al die veranderingen nog steeds een beetje de waan van de dag. De langetermijnvisie bleef uit, beslissingen werden veelal gemaakt op onderbuikgevoel. Ook de theoretische onderbouwing ontbrak. ‘De kans echt zo’n strategisch personeelplan te schrijven kwam pas later, na een bestuurswisseling. De nieuwe bestuurder wilde toen een strategische visie uitrollen voor Zuid-OostZorg, waardoor we aan de bak moesten met onze positionering. Toen kwam ik ook terug bij AOG, voor de opleiding Management van Organisaties. De ervaring op een andere manier met je vak bezig te zijn helpt, alhoewel het pittig is om zo’n traject intensief te volgen naast je baan. De opleiding versterkte daarnaast mijn management-kwaliteiten. Ik leerde een aantal bedrijfskundige aspecten waardoor ik beter mee kon praten én denken met de andere afdelingshoofden.’

Ondertussen werden de nieuwe ambities van Zuid-OostZorg stevig neergezet. De organisatie wilde de meest

klantvriendelijke zorginstelling van Friesland worden. Van Nieuwkoop beet zich daarin vast en schreef een visiedocument dat aansloot op deze doelstelling. Ze concludeerde dat de ambities strijdig waren met de marktwerking en schaalvergroting, die in de branche aan de orde van de dag waren. Van Nieuwkoop schreef nadien een redactioneel artikel over hetzelfde onderwerp, samen met AOG-docent Peter van den Boom.

Menselijke maat

‘Productiviteitsvragen lossen besturen vaak op met schaalvergroting. Maar dit leidt af van de kern van een gezondheidsinstelling: het leveren van goede zorg. Het accentueert dat de werelden van bestuur en uitvoerende kern vooral gescheiden zijn: de koele bedrijfskundige managementkant en de warme op zorg-in-relatie gerichte zorgverleners. Zorg naar de menselijke maat staat onder druk door teveel ingrijpende wijzigingen in korte tijd: marktwerking, de machtspositie van zorgverzekeraars, andere financiële stromen en stelselwijzigingen.’

‘Maar,’ stelt van Nieuwkoop, ‘dit is geen waarschuwing voor ZuidOostZorg. De huidige omvang is ideaal om klantgerichte zorg te verlenen en toch financieel gezond te blijven. Waar het om gaat bij al deze veranderingen is dat management en medewerkers met elkaar in verbinding blijven.’

De nieuwe inzichten en inspiratie hebben me ook gedwongen goed naar mezelf te kijken. Het heeft me aan het nadenken gezet. Die reflectie leidde tot de conclusie dat ik toe ben aan een volgende stap. Ik zou graag GZ-psycholoog worden. Terug naar het vakgebied waarvoor ik heb gestudeerd, dus. Maar ik besef dat het niet makkelijk wordt. Want de plaatsen op de bijbehorende opleidingen zijn erg dun gezaaid. Maar ik heb besloten dat ik het écht heel graag wil, en ben bereid daar concessies voor te doen. Natuurlijk heb ik ook een plan B. Want in het HR-vak liggen ook nog genoeg uitdagingen. Maar na tien jaar ben ik wel weer toe aan wat anders, zoveel is zeker.’

TEKST >

TOM RUSTEBIEL

FOTO >

ANNE VAN DER WOUDE

STARTDATA

Woensdag 5 oktober
Start Kopstudie MBA

Dinsdag 11 oktober
Start Management van Organisaties

Woensdag 12 oktober
Start Master of Science Bedrijfskunde (MSc/drs)
Start HR-Strateeg

Donderdag 13 oktober
Start Verandermanagement

Woensdag 26 oktober
Start Strategisch Beleidsadvies

Donderdag 10 november
Start Talent & Organisatieontwikkeling

Donderdag 17 november
Start Merkmanagement

Woensdag 23 november
Start Business Strategy Course

Donderdag 24 november
Start Klantstrategie
Start Young Leadership

Maandag 28 november
Start Strategic Business Development

Woensdag 30 november
Start Bestuurlijk Leiderschap

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP:

> www.aog.nl

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

H.W. den Hartog

Fysica van defecten in materialen (1989-2006)
door Jannes Kleiker

L.P.B.M. Janssen

Technische scheikunde (1983-nu)
door Marcel Duran

Inlichtingen over schenking van portretten:
prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 of
gtboering@hetnet.nl. Meer afbeeldingen vindt u
op www.rug.nl/museum.

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: neem contact op met Monique Peperkamp, tel. (050) 363 5290, of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl. Wijzigingen voorbehouden.

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

18 oktober 2011

prof.dr. D.P. (Dirk Pieter) van Donk
Operations management

8 november 2011

prof.dr. I.F.A. (Iris) Vis
Industrial Engineering

8 november 2011

prof.dr. K.J. (Kees Jan) Roodbergen
Quantitative logistics

22 november 2011

prof.dr. M.A. (Maarten) Allers
Economics of sub-national government

GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

25 oktober 2011

prof.dr. H.W.E. (Hans) Grietens
Orthopedagogiek

15 november 2011

prof.dr. S. (Sabine) Otten
Intergroeprelaties en sociale integratie

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

1 november 2011

prof.dr. G.H. (Truuske) de Bock
Oncologische epidemiologie

29 november 2011

prof.dr. J.A.M. (Clark) Zeebregts
Vaatchirurgie

RECHTSGELEERDHEID

6 december 2011

prof.mr.dr. A.J. (Albert) Verheij
Privaatrecht

13 december 2011

prof.mr.dr. W. (Wouter) Burgerhart
Fiscale aspecten notariële rechtspraak

26e jaargang
3e nummer/oktober 2011
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Yvonne Jordens-Streng
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Habo DaCosta, Vianen
Oplage 69.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Herman Finkers ontvangt Ubbo Emmius Penning

FOTO ELMER SPAARGAREN

'Lang haar, puberale uitslag en zweetvoeten, met meer kan ik toch geen indruk hebben gemaakt op de Rijksuniversiteit Groningen,' zei cabarettier Herman Finkers in zijn hilarische dankwoord bij de uitreiking van de Ubbo Emmius Penning voor maatschappelijk verdiensten 2011.

Finkers (1954) studeerde van 1972 tot 1976 psychologie in Groningen, een studie die hij afsloot met het behalen van het kandidaatsexamen, maar ook met de conclusie 'dat de combinatie wetenschap en Herman Finkers niet de ideale was'. De redes van o.a. Herman Finkers en onderzoekster Ellen Nollen (op de foto schuin achter Finkers) zijn te zien op YouTube. Zoek: Opening Academische Jaar 2011 RUG.

rijksuniversiteit
groningen

talencentrum

Verleg uw grenzen Breng uw talenkennis op peil

In een internationale, zakelijke omgeving is effectief communiceren belangrijk. Het Talencentrum RUG kan u helpen uw communicatie te verbeteren. Onze filosofie: maximale resultaten in een minimum aan tijd.

Taalcursussen op maat
Individueel of in een groep
Tekstproductie en Tekstredactie
Vertalingen en Correcties

Talencentrum RUG
tel: 050 363 5802
talencentrum@rug.nl
www.rug.nl/talencentrum

rijksuniversiteit
groningen

Universiteitswinkel

**50%
Alumni-
korting**

Boekenlegger

Fraai vormgegeven matstalen boekenlegger.

Mok

Een RUG-rode mok met het logo University of Groningen op de buitenzijde.

Polsbandje

RUG-siliconenbandjes als blijvend aandenken aan de RUG.

Burea klokje

Burea klokje met alarm, stop, tijd- en datumaanduiding. Inclusief batterijen.

**Bestel bovenstaande gadgets met 50% alumnikorting.
Ga voor 5 december naar www.rug.nl/winkel en gebruik de kortingscode: ZXQTT**

Universiteitswinkel

Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

rijksuniversiteit
groningen

universiteitsmuseum

Beyond the Stars

Reis naar de oneindige ruimte

27 mei 2011 t/m 23 januari 2012

dinsdag t/m zondag
geopend van 13-17 uur
m.u.v. feestdagen

Universiteitsmuseum
Groningen
Museum voor mens,
natuur en wetenschap

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
9712 EA Groningen
Telefoon: 050 36 35 083

www.rug.nl/museum

Paardekopnevel - ESO

Twee sociaal
geografen aan
wie de waan
van de dag
niet besteed
is, dit keer. De
ene werkt al
twintig jaar
bij hetzelfde
adviesbureau,
de ander bouwt
maquettes, het
liefst nog met
schaar, lijn en
karton.

JAN CAREL JANSEN VENNEBOER (48)

STUDIE > sociale geografie 1982-1988

WERK > senior adviseur BRO in Boxtel www.bro.nl

HUIS > 2 onder 1-kap in Sint-Michielsgestel

HUISHOUDEN > getrouwd met Anne-Marie (45), projectcoördinator bij Rijkswaterstaat; dochters Maaïke (10) en Bernadette (7)

MAANDSALARIS > 3750 bruto (o.b.v. 4 dagen per week)

'BRO staat voor Bureau Ruimtelijke Ordening. Wij zijn een commercieel bureau dat gemeentes of ondernemers inhuren bij vraagstukken op het terrein van onder andere detailhandel, bedrijventerreinen en vrijetijdsbesteding. Ik werk al twintig jaar bij BRO. Daarvóór onderzocht ik als marktonderzoeker bij projectontwikkelaar Blauwhoed in Rotterdam de mogelijkheden voor winkelcentra. Bij BRO was ik eerst ook onderzoeker. Later ging ik ook visies en uitvoeringsplannen maken. Ik ben hier nu de breedst georiënteerde adviseur. Momenteel werk ik aan een project in Asten, Brabant. Een ondernemer wil daar een heel nieuw commercieel zorgconcept lanceren, wij bekijken wat haalbaar is. Maar mijn specialiteit is *leisure*, vrijetijdsvoorzieningen. Een voorbeeld waar ik trots op ben, is mijn rol bij het opnieuw uitgraven van de Stadshaven van Breda. Ik werk vooral voor binnensteden. Hoe maak je een binnenstad leuk? De binnensteden zijn compleet van kleur veranderd. Veel winkels staan leeg, vooral in de aanloopstraten naar het centrum. Een gevolg van krimp en het succes van internetwinkelen. De panden krijgen andere bestemmingen. Ze worden onder meer ingevuld met zorg, met cultuur of horeca. De laatste decennia is er een enorme groei van terrassen geweest. Als winkelen en uitgaan nog precies hetzelfde waren als twintig jaar geleden, was mijn baan wel saai geworden. Nu voel ik me er nog steeds heel senang. Ooit wou ik journalist worden; of leraar aardrijkskunde. Mijn baan heeft veel van allebei, dingen goed uitzoeken en informatie kunnen overdragen. Wat ook leuk is, is dat ik een vrij beroep heb. Wij werken door het hele land. En wij mogen in principe alles zeggen tegen wethouders en burgemeesters. Ze vragen ons om onze eerlijke mening. Die geven wij. Mijn toekomstdromen? Ik wil wel ongeveer dit werk blijven doen, maar misschien nog een keer iets voor mezelf beginnen. Wellicht. Ooit. En een paar grote wereldreizen maken.'

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO LINKS >

ERWIN VRENSSEN

WIEGER VAN DER SLIKKE (49)

STUDIE > sociale geografie 1982-1988

WERK > maquettebouwer www.vdsslikkemaquettebouw.nl

HUIS > voormalige recreatiewoning in Glimmen

HUISHOUDEN > woont samen met Lisbeth (47) die bij het RIVM werkt

MAANDSALARIS > maakt ca. 1500 euro per maand uit het bedrijf over naar zichzelf

'Twee jaar geleden ben ik met een studievriend die door reorganisatie overtollig was geworden, begonnen met het bedrijf GeoVorm. We wilden een poging wagen met een eigen adviesbureau in ruimtelijke ordening, ons oude studieveld. Het komt nog niet echt van de grond. Er is veel concurrentie. Er zijn een paar grote namen in Nederland en die kapen alle opdrachten weg. GeoVorm staat op een laag pitje, we gaan allebei momenteel vooral onze eigen weg. Ik heb mijn bedrijf in maquettes. Een bedrijf aan huis. Ik ben ermee begonnen na dertien jaar in de ICT. Toen ik afstudeerde, eind jaren tachtig, wou ik verder in de geografie. Leraar of onderzoeker, maar het was lastig werk te vinden. Ik heb mezelf al snel laten omscholen tot ICT'er. Het maquette bouwen was aanvankelijk hobby, ik vond modelbouw leuk, dingen namaken in het klein. Ambachtelijk werken vind ik het mooist. Het vakmanschap. Met karton, lijn en schaar. Ik werk ook veel met kunststof blokjes, die worden met een laserlampje uitgesneden door een bedrijf in Groningen. 3D-visualisaties en artist's impressions maak ik ook. Maar daar is ook al weer veel concurrentie in. Er zijn er zoveel die dat doen, met de computer. Er zijn driedimensionale printers. Die kunnen iets printen dat je beet kunt pakken. Ik word een beetje ingehaald door de technologie, beken ik eerlijk. Gelukkig zijn er nog steeds heel veel klanten die niet op zoek zijn naar dat moderne. Die willen een degelijke maquette en dan komen ze bij mij uit. Meestal maak ik huizen of nieuwbouwwijken op schaal. Een grappig voorbeeld van een product van mij is te vinden in de borg Nienoord in Leek. In het rijkmuseum daar staat een maquette van hoe de historische borg eruit gezien zou moeten hebben. Leuke opdracht. Ik werk ook voor een carrosseriebouwer van vrachtwagens. Hij maakt trailers met medische apparatuur, mobiele hospitalen. Als hij een beurs heeft in het Midden-Oosten neemt hij niet even zo'n trailer mee in het vliegtuig. Dan gebruikt hij mijn maquettes.'